ՉԱՀՐԱՏ

ՄԵԾ ՔԱՂԱՔԸ

-A LIT
ZAHR
1960

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾ ՔԱՂԱՔԸ

ԶԱՀՐԱՏ

ՄԵԾ ՔԱՂԱՔԸ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ
ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
— Թիւ 1 —

ԻՍԹԱՆԳՈՒԼ

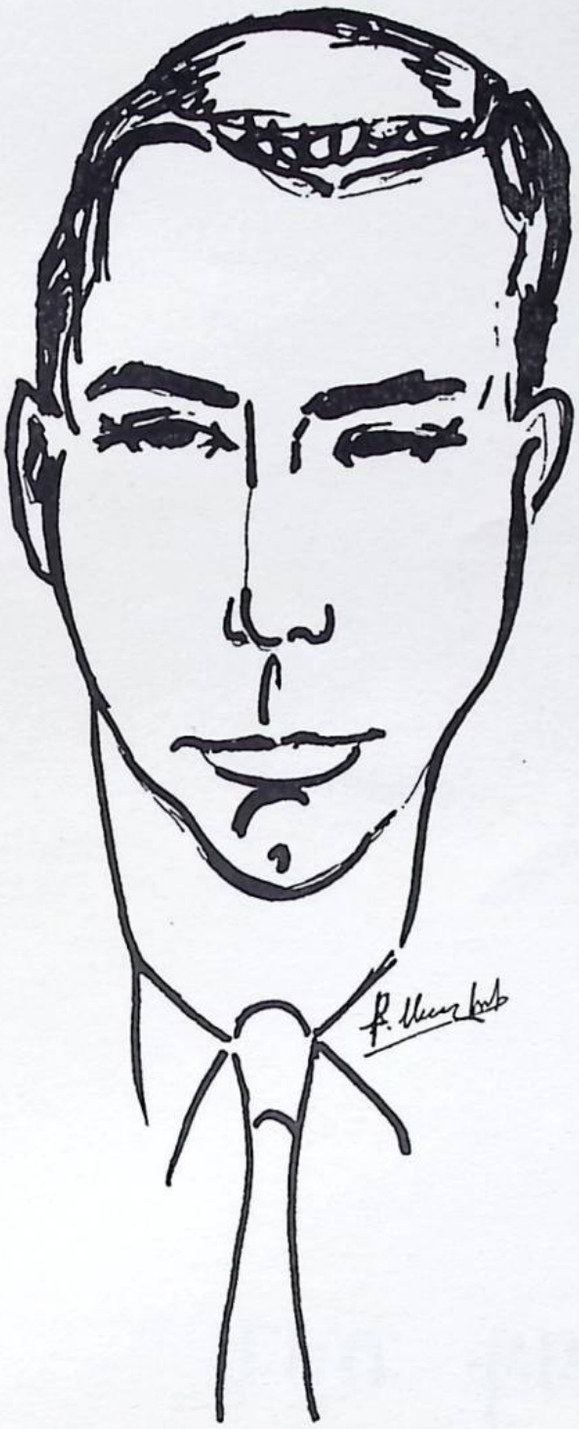

Գծագրությունը՝ Քրիստիան Սալերի

ՄԵԾ ՔԱՂԱՔԸ

ՄԵԾ ՔԱՂԱՔԸ

Ամէն ինչ մեծ է մեծ քաղաքին մէջ
հաճոյքը մեծ
ցաւը մեծ
պողոտաներուն ու շէնքերուն նման

Ու անոնք որոնք պզտիկ մարդիկ են
Երբեք հանդարտ պիտի չըլլան մեծ քաղաքին մէջ

ԱՆՁՐԵՒ

Թիւնէլ չէք կրնար նստիլ
Չէք անձրեւի կաթիլներ
Պատերազմի հարուստի տուն չէք կրնար մտնել
Փարթամ տան տանիքը չի վազեր որ

Ես եւ նմաններս զձեզ կը սիրենք
Առատութիւն կը բերէք
Հացին քիլոն կ'աժաննայ

Սակայն քուն ունիմ
Գոնէ բարձիս վրայ մի կաթիք

Թ Ա Ղ

Ես իմ քաղիս էերքողն եմ
Լեզուս աղբաս է քաղեցիներուս նման
Տաղերուս միակ հարստութիւնը կը կազմեն
Քաղեցիներուս հոգերը

Կը սիրեմ քաղիս բնակիչները
Անոնք լիալուսինը չտեսնելու չափ կոյր
Ջեփիւռին երգը չիմանալու չափ խուլ են
Համր են անոնք
Իրենց ապագային մասին խօսիլ չկարենալու չափ
Իսկ ես աղբաս լեզուովս կրնամ երգել Որփեոսի նման
Որովհետեւ պատկերներս ունին քաղեցիներուս երազները
Դոյն գոյն երազները
Լոյս լոյս երազները

Նորածինին նման գոց մի պահէք — բարեկամներ — ձեր աչքերը
Ամէն քաղ իր երազը ունի
Ամէն մարդ իր երազը ունի
Օր պիտի գայ — պիտի տեսնէք
Ամէն ինչ իրական է դարձեր
Աւելի առոյգ պիտի երգեն ոչ միայն էերքողները
Այլ բոլոր մարդիկը միաբերան

ԸԶՄԱՐԻՏ

Դուք բարեկամներ որ գետնէն ըզմարիտ կը հաւաքէք
քով քովի գայիք
		թռուցիկիս պոչ ըլլայիք
Բուրօ ծխողները հեռուեն
		գուցէ կը տեսնէին ձեր դեղնոտած մասերը
չէ — թռուցիկը հեռագրի թելերուն կը կառչի կ'ըսէք
— աւելի լաւ —
չտեսնողները զոնէ լուրը կ'առնեն

ՇՈԳԵՆԱՒ

Բարեկամներ — սա աննոռնի շոգենաւին նայեցէք
կայմերն ի վար
կայմերուն թելերն ի վար
մեր հազար տեսակ զրկանքներն են կախուեր

Բայց անտարբեր ծովու մը վրայ
շոգենաւը կը խլէ
կը խլէ ու կը խլէ

Հեռուէն տեսնողները ցօն է
դրօշազարդուեր է շոգենաւը — կ'ըսեն —
հեղ մըն ալ նաւապետին հարցուցէք

Բայց անտարբեր ծովու մը վրայ
շոգենաւը կը խլէ ու կը խլէ
անոր կայմերն ի վար
կայմերուն թելերն ի վար
մեր հազար տեսակ զրկանքներն են կախուեր

Բարեկամներ — սա աննոռնի շոգենաւին նայեցէք

ՄԻ ԼԱՐ ԼՈՅՍ ՄԻ ԼԱՐ

Մի լար լոյս մի լար
Երկինքեն ինկողը չի լար

Մի լար թէ ադամի տուն ինկար
գլխու վրայ է տեղդ

Մի լար լոյս մի լար
Գետնայարկ չինկող լոյսերը քող լան

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՆՐԱԿԱՌՔՈՎ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ՄԸ

Տասը դրուշ է կ'ըսէ — կը ցսցի
Կ'երազէ՞— կ'ուզէ որ ճեռուցներն երթայ
— Ուր — ով գիտէ —
թերեւս ես մանկութեան տարիներուն
թերեւս առաջ յուսացած օրերուն

Բայց հաճրակառք է այս — գիծէն դուրս չ'ելլեր
Բայց հաճրակառք է այս — գիծէն դուրս չ'ելլեր

ՄԵՀՄԷՏ ՊԷՅ ՓՈՂՈՑԸ

Սալարկեցին Մեհմեթ Պէյ փողոցը
Մայթեր շինեցին
Հիմա Կարապետ
Չի գիտեր մայթե՞ն խոկ թե մեջտեղեն

Ամեն օր — առտու երեկոյ
Կարապետ անցնելու է Մեհմեթ Պէյ Փողոցեն —
Տխուր է Կարապետ
— Անիկա մեկ մեկ կը ճանչնար
Փոշիի հատիկները ինն Մեհմեթ Պէյ Փողոցին
Որբ մնացին իր հողաթափերը
Կարապետին հողաթափերը սալայատակին վրայ շլմորուն

Սալարկեցին Մեհմեթ Պէյ Փողոցը
Մեղմ ըրին

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆ

Կիկօ աչխեռուն ակնոց է առեր
Ուր որ կը նայի կապոյտ կը տեսնի
Երկինքը կապոյտ — ծովերը կապոյտ
Սիրած աղջկան աչխերը կապոյտ
Ուր որ կը նայի կապոյտ կը տեսնի

Ակնոցը էքին չորս դին կը նայի —
Կ'ըսես ծովերը կապոյտ էին միշտ
Կ'ըսես երկինքը կապոյտ էր արդեն
Չի հաւատար որ — նոր տեսայ կ'ըսի
— Ակնոցը էքին չորս դին կը նայի

Կիկօ աչխեռուն ակնոց է առեր
ՀԻՄԱ կապոյտը կապոյտ կը տեսնի

ԱՐԿԱԾԱԽՆԴՐՈՒԹԻՒՆ

Կիկոյի միտքը ման կուգայ քաղաքէ քաղաք
— Կիկօ աշխարհի մասին կը խորհի —

Կիկոյի միտքը կը սաւառնի մոլորակէ մոլորակ
— Կիկօ կը մտածէ արեգակնային դրութեան վրայ —

Կիկոյի միտքը կը ճախրէ աստղէ աստղ
— Կիկօ տիեզերք մը կ'երեւակայէ

Լոյսէն ալ արագ
— Կիկոյի միտքը կ'ուզէ սլանալ աւելի անդին

— Կը մոլորի — չի կրնար

Ձրի ճամբորդելն այսքան

ԿԻԿՕ ՄԵՌԱԻ

Բացօթեայ շաւ պառկեցաւ
Թող ինչ մըն ալ հողին տակ ճնաճայ

Հանգիստ իր կօշիկներուն

ՀՈՂԻ ՄԱՍԻՆ

Հողը շատ կը սիրէր —
Երկինքէն իջած աստղի մը պէս էր Կիկօ
կ'ուզէր գիրկ գիրկի պառկիլ հողին հետ
կ'ուզէր հողը գրկել — գրկել հիանալ
մեռաւ — հասաւ մուրատին

Սակայն — չեմ գիտեր ինչու — աստղերը կու լան
Կամուրջը կուլայ
— Ողջութեանը Կիկօ ուրիշ մտերիմ չունեցաւ —

ԱՂԻԻՍԱԿ

Զ Ե Ր Օ

Մէկ անգամ մէկ մէկ
Մէկ անգամ կիկօ զերօ

Երկու անգամ մէկ երկու
Երկու անգամ կիկօ զերօ

Տասն անգամ մէկ տասը
Տասն անգամ կիկօ զերօ

Հարիւր անգամ մէկ հարիւր
Հարիւր անգամ կիկօ մեճէ

Մ Է Կ

Ցաւը մեկ չէ — վիշտը մեկ չէ — մեկ չէ զրկանքը — մեկ չէ
Լաւ որ դպրոցը հաւրել եմ սորվեր
Նկուր սիրելիս — սիրտերը մեկ են
Առհամարհել եմ սորվեր

ԵՐԿՈՒ

Երկնքին մէջտեղ — արեւուն պոչին —
Խոշոր — շատ խոշոր «Երկու» մը գծեմ
Արիւնով գծեմ — քրտինքով գծեմ
Հոգ չէ — թող խոշոր «Երկու» մը գծեմ
Այս առանձնութեան վերջն եկաւ ըսեմ

Երեք

Երեք աղջիկ նստեր երազ կը հիւսեն

Անոնց պզտիկ պզտիկ կատուներ տուէք
Ձեզի կատուներու բանակ մը ծինեն
Անոնց հատիկ հատիկ խաղողներ տուէք
Ձեզի հոյակապ ողկոյզ մը ծինեն

Երեք աղջիկ նստեր երազ կը հիւսեն

Անոնց տարբեր տարբեր երազներ տուէք
Ձեզի ամպարագիծ տիեզերք կերտեն
Դուք անոնց ձանձրոյթ ու զրկանք տուէք
Ցղկեն-ներկեն ձեզի արեգակներ ծինեն

Երեք աղջիկ նստեր երազ կը հիւսեն

ՁՈՐՍ

Ձորս ծագերեն չորս տեսակ հով կը փչի
Ականջ տուէք — գինովցէք
Ու բողէք — բող արեւն երթայ հորիզոնեն անդին
— Հորիզոնեն անդին ալ արեւուն սպասողներ կան

Հ Ի Ն Գ

Հինգ տարու էր — դեռ խլինքը քիթէն կախ
Տեղը կ'ընէր կը պտտկէր Մելինէն
Տասնըհինգին նայլոն գուլպայ կը հագուէր
Թաղին տղաքն ախ քաշեցին պարապ տեղ
Անոր սիրոյն իրարու շատեր դանակ քաշեցին
Մելինէին հոգը չէր
Մէկ բան գիտէր — կը բաւէր
Գիտէր թէ հինգ տարու չէր

Վ Ե Ց

Վ.եց երեսով խորանարդ
Ամեն մարդու զաս երես
«Ես»ս խորանարդին մեջ
Խորանարդին դուրսը ես

Ե Օ Թ

Եօթը պոռաս եօթը գոյնով դեմքիդ սիրահար
Ծիրանի գօտի
Շատ մի պարծենար
Ես ճերսիդիս բեզ պէս հարիւր հատ ունիմ

ՏԱՍԸ

Տասը տողով տասը մարդու տասը տեսակ վիշտը կ'երգեմ
Տասը տողով տասը մարդու հարիւրներու հազարներու
Տասը վիշտը հարիւր վիշտը հազար տեսակ վիշտը կ'երգեմ
Հարիւր վիշտը հազար վիշտը հարիւրներու հազարներու
Տասը տողեն ամեն մեկ տող տասնապատիկ վիշտը գիտեմ
Հազարներու հարիւրներու տասը մարդու կամ մեկ մարդու
Ու մեկ մարդեն հազար մարդու տասը տողով վիշտը կ'երգեմ
Տասը տողի մեջ իմ վշտիս տասն երեսակը թափելով —
Հարիւրներու հազարներու վիշտն երգելեն հազար տեսակ
Տասը տողեն վերջին տողին ես իմ վիշտերս ալ կը մոռնամ

Ա Ն Հ Ա Շ Ի Ւ

I

Կիկոն երկնիհն թելով մ'են կախեր
Կիկոն ուր — թելին ծայրն ով գիտե ուր —
Խելոքը Կիկո ապրիլ է եկեր
Կիկոն ուր — թելը խաղցնողը ուր —

Թելին ծայրն արդեն կորսնցուցեր է
Թելով մը կախուեր Կիկո երկնիհն

II

Օր մ'ալ երկու թել իրար են եկեր
Մեկ թելին ծայրը Կիկո — մխսինն ես —
Այսպես թել թելի — թել թել սրտերով
Մտերմացեր ենք

III

Օր մ'ալ անհաշիւ
Թելեր միացեր իրար են եկեր
Իրար խառնուեր հանգոյց են ըլլեր

Ու վերեն երկինքն ու վարեն ալ մենք
Զուր տեղ հանգոյցը հակել ջանացեր

IV

Այսպես ես ու դուն մեկ մեկ թելի ծայր
Թելին ծայրն արդեն կորսնցուցեր ենք

ՅԱՆԳԵՐ

Տ Ա Ղ

Փոխր բաներով
Երջանկութեան մեծ տաղեր իմանալ
Մութ ճամբաներով
Լապտեր մը տեսնել ու երջանկանալ

Մանր յանգերով
Կեանք մ'ամբողջ ապրիլ երգել ու պարել
Հսկա՞յ զանգերով
Միայն կը կարծեն ժպիս ընկարել

Միևչդեռ ես ու դուն
Որ չենք կորուսեր պարզութիւնն անյուշ
Նախնական մարդուն —
Գիտենք աստղերուն տակ նստած — անոյշ

Փոխր բաներով
Երջանկութեան մեծ տաղեր իմանալ
Մութ ճամբաներով
Լապտեր մը տեսնել ու երջանկանալ

ԼԱՊՏԵՐՆԵՐՈՒ ՊԱԼԼԱՏԸ

Մութ գիշերներու մէջ, լոյսի նըշան՝
Լապտերներ կ'օծեն երկինքն անբընակ,
Իրենց ճոխութեամբ, պերճանքով լըման,
Կը շինեն շողի խուրձ մը բոլորակ։
Առկախ երկաթեայ ձողէ մ'ոսկեման,
Ապակեայ, փոշոտ կողեր՝ իրենց թագ,
Մառախուղի շերտ մ'իրենց պատմուճան՝
Ահա՛, կը մարին, վառին շարունակ։

Երգելէն կ'անցնի հովն ամէն վայրկեան,
Թեւին տակն՝ ուրիշ լոյսերէ նամակ,
Վե՛րը, գմբէթին հազար աստղեր կան,
— Խայտաբղէտ անհուն մը լուսաքանդակ,
Հազար լապտերի աշխարհ հրաշազան,—
Լապտերներ՝ չքնաղ ու կաթնապիտակ,
Մանըր լապտերներ՝ գեղով մ'աննըման,
Ահա՛, կը մարին, վառին շարունակ։

Դեռ կ'առկայծի՛ այդ լոյս-լեռնաշղթան,
Երբ խօլ ցնծատօն մ'այտերուն լաւակն՝
Ըլլան գիշերներ, ուր մե՛ծ լուսընկան,
Փառայեղ մուտքովը երկնավըտակ,
Դանդաղ՝ կ'ընթանայ իր փառքի ճամբան,
Քայլ քայլ հիացում սփռելէն համակ,
Ու զենիթին՝ իր ցոլքերն օրհնաբան
Ահա՛, կը մարին, վառին շարունակ։

ENVOI

Մենք կ'ապրինք մեր կեանքը ճըրագ ճըրագ,
Աստղ աստղ՝ հոս ու հոն նետուած ցի՛ր ու ցան,
Օտար՝ իրարու, լքուած, միայնակ,
Երբեմն՝ երբ անցնի հովն եղբայրութեան,
Սէր-լուսընկային աչքերն անուշակ
Ահա՛, կը մարին, վառի՛ն գոհունակ։

ԵՐԳ ՃՐԱԳՆԵՐՈՒ ՎՐԱՅ

Կաս-մութ — ճրագներ մէկ մէկ կը վառին,
Գիշերացոյ վառող լոյսեր յաղթական,
Գիշեր.— աղամաղդ կ'իյնայ ֆաղաքին,
Ո՛ մէկ մէկ վառող լոյսեր գիշերուան:

Ու բարակ ըսուեր մը թողած մայթին՝
Միայնակ մարդիկ ման կուգան խոհուն,
(Ջորս դիւեն՝ մըռայլ երգեր կը կարթին),
Կը ճայիւն տարտամ մութ փողոցներուն:

Վերըսին խոկալ կը սկսին, հեռուն
Նոր նոր ճրագներ մէկ մէկ կ'աւելնան,
Առանձին մարդիկ կան փողոցներուն,
Կը կարդան լուսանիւ՝ զազիր մեներեսան:

Կաս-մութ.— ճրագներ մէկ մէկ կը վառին
Հրպարտ վեր ցցուած պատըճգամներուն.—
Կան, որոնք կարօտն ունին ճրագին,
Որ ցոլք կը թափի տան մ'անդամներուն:

Ո՛ մէկ մէկ վառող լոյսեր գիշերուան

ՄԵՌԵԱԼ ՊԱՐ

Դեղին լուսին մը դեղնած՝ դեղին լուսնի մը նըման,
Կաս դամբաններ լուռ ու մունջ՝ դամբաններու լռութեամբ,
Ջորս դին միջոցն ընդարձակ միջոցներուն անսահման,
Քարերեն վեր կը ցցուին ցից ցից քարեր — Ամպեր՝ ամպ...:

Արի՛,— երազն է՝ կ'անցնի կարկաչներով մանկուսակ,—
Ի՜նչ գեղեցիկ է զարթնուլ պահ մը, նիրհել վերսին,
Է՛, երբ արթուն կը դիտես, որ հետս քլխորակ
Անոյշ աղջիկն՝ իր գաղտնի ժամադրութեան կը տանին:

Յետո՞յ... լուսի՛նը կրկին՝ դեղին լուսնի մը նըման,
Ու դամբաններ լուռ ու մունջ՝ դամբաններու լըռութեամբ,
Ջորս դին միջոցն ընդարձակ միջոցներուն անսահման,
Քարերեն վեր ալ ցցուած՝ ցից ցից քարեր.— Ամպեր՝ ամպ,..:

ՌՕՆՏՕ ԳԱՐՆԱՆ ՎՐԱՅ

Կաքաւ կաքաւ կաքաւիկ
Լայնշի յուսնակ յար մաճիկ
Պարող պարիկ պարով պար
Ջեփիւռ բարբառ լոյս բարբառ
Ցօղ ցօղ այգուն խոնաւիկ
Շող շող արփին խամաճիկ
Բարունակէ բարունակ
Երազ տաղ տաղ մանկունակ
Շորիկ շորիկ խատուտիկ
Շոփ շոփ երկինք կապուտիկ
Մազիդ շիւղ շիւղ մանուշակ
Աղուոր աղջիկ անուշակ
Մարգին մարմանդ պար արտին
Դառին եզան պարարտին
Շող շող արփին խամաճիկ
Կաքաւ կաքաւ կաքաւիկ

ՍԻՐԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

Սեւ հագնիմ
Ամպ հագնիմ աճձրեւ հագնիմ
Ցաւը սրտիկս է այրեր
Աջնաճ չոր տեղեւ հագնիմ

Հուր ժողվեմ
Իմ սիրածիս լուր ժողվեմ
Հուրը գողնաճ ու երթաճ
Ես նստիմ փրփուր ժողվեմ

Լուռ խալեմ
Ցաւը սրտիս ծուռ խալեմ
Երբ հանդիպիմ սիրածիս
Ալ հարց չտամ ուր խալեմ

Լոյս իյնայ
Աչխերուն քող յոյս իյնայ
Այդ աչխերովն երբ նայի
Նայուածքը հոգւոյս իյնայ

Հով ըլլամ
Հովուն պես գինով ըլլամ
Սիրտս զարնէ խենդի պես
Երբ սիրածիս հով ըլլամ

Տօն ըլլայ

Իմ սիրածս հոն ըլլայ
Ծաղիկը շուտ կը թոռմի
Սիրածս կոկոն ըլլայ

Դիմի տամ

Մարդ չտեսնէ գաղտնի տամ
Վարդ այտերը կարմրցան
Համբուրեմ երանի տամ

Տուն մտնեմ

Տան սեմէն ժպտուն մտնեմ
Դրլուխս դրնեմ ուսին
Ու երջանիկ հուն մտնեմ

Երազիս

Աստղ մը գայ ճամի սազիս
Ես այդ սազով տաղ ըսեմ
Աստղերը թող լսեն զիս

Ճար ըսեմ

Սիրածիս գոհար ըսեմ
Թէ մեռնիմ լայ եսեւէս
Ողջնամ մի լար ըսեմ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ
ՊԵՏՐՈՍ ԴՈՒՐԵԱՆԻ ՈՒ ԿԵԱՆՔԻ ՄԱՍԻՆ

Լուսին գլուխով
Կը դեգերիմ կծկուած մեր պատեաններուն մէջ
Երազները թեւ կ'առնեն - խոյս կուտան պատեանէն դուրս - կը գունատին
Ներսը տրտունջք մը կը մնայ մեզի

Արիւնած ափերով
Կը մագլցիմ կեանքն ի վեր
Միշտ տխուր հրաժեշտ մը գլանիկի պէս կախուած մեր շրթներէն
Մնաս բարով մը՝ տակաւին չապրուած սերերուն

Ու հարց կուտամ — ինչու լացիր, ինչու կուլաս

ԵԻԳԻՏ ՎԱՐՊԵՏ ՄԵԾ ԿՈՄԻՏԱՍ

Քեզ տաղ ասեմ — դու տաղերու
Դու բաղերու դու ջաղերու
Սիրտս այրող այդ խաղերու
Եիգիս վարպետ մեծ Կոմիտաս

Քեզմով խօսեր մեր ֆոլկլորը
Քեզմով պարեր հարսն ու տղան
Քեզմով ծաղկեր բաղն ու բաղջան
Եիգիս վարպետ մեծ Կոմիտաս

Երգեմ ֆեզմով գոլէր երգի
Քեզմով հիւսեմ փառէր բերքի
Դուն ականջ տուր իմ այս վերքի
Եիգիս վարպետ մեծ Կոմիտաս

Սրտիս կապեր փեսուր կռունկի
Աստանդական եկեր ծունկի
Վիշտ կը ծխեմ փոխան խունկի
Եիգիս վարպետ մեծ Կոմիտաս

Պար կը պարեմ պար չի լինիր
Եար կը սիրեմ եար չի լինիր
Կարոտս ասեմ բառ չի լինիր
Եիգիս վարպետ մեծ Կոմիտաս

Ես եմ Զաճրաս Խաչանպուլցի
Ազգատակով Ղարաբաղցի
Տխուր եի դարս լացի
Եիգիս վարպետ մեծ Կոմիտաս

Ն Ժ Ա Ր

Որ կրծիւներ ունիս մահու չափ անարդար յայտնութեամբ
Անբովանդակ արգահատանքն ունիս հրպարտ օրհասին
Որ կը բերկրիս եթէ օրհնէնքն ու գովասանքը կասին
Ըսգրծանքիդ անագորոյն յուդայաբունչ մատնութեամբ

Արբշիռ կանչի աղաղակի արհաւական ողբերէն
Անութնեերուդ կերաս կերաս հազիւ դոյզն լնչ էիրեն արիւն
Կը թաւալիս կը ծաւալիս հնգանկիւնէ հնգանկիւն
Մինչեւ որ գոյ տարածութեան ոսկի համարը բերեն

Որ լաչակիդ անհրպելի փաղաբանքով թանձրիմասս
Նենգութեան լոյծ պարհասկներուն վերեւ կ'իջնես հնճնակալ
Պարփակելու երկրաւորին ըստուերանիս ծաղրն ու սաստ

Երբ սըլացքներ կան հրնարին ամէն չափէ գերիվեր
Կ'արժէ՞ կ'ըսես եւկղիդեսեան եզգրըտութեան վրայ խոկալ
Ահագնօրէն ենթադրական անջրպետէն մըթասուեր

ՆԱԽԱՓԵՐԹՈՒԱԾՆԵՐ

Ն Ա Խ Ա Բ Ա Ն

Սիրելի ընթերցողներ
Այս բոլորը ձեզի համար կը գրեմ

Իսկ ես
Թէ ինչեր կը փսփսամ
Տասնըվեց
Տարեկան
Սիրականիս ականջն ի վար
Պիտի չգիտնամ — պիտի չգիտնամ

ՆԱԽԱԿԱՐԱՊԵՏ

Ճամբայ բացէք — կտրիճս կուգայ — հէյ

Կիկոն է — տօնական զգեստ է հագեր —
Մանիկ ասեղ
Ասուպ դերձան է առեր
ամենօրեայ լաթերուն
            երազ երազ կարկտան
            յուսին կոճակ է կարեր
Բոլորը մէկ արեւներով արդուկեր

Տիկիններ — Օրիորդներ — Պարոններ
Ճամբայ բացէք — կտրիճս կուգայ — հէյ

Ն Ա Խ Ա Տ Օ Ն Ա Կ

— Մինչդեռ հոգիս կը վերածնի իւրաքանչիւր սիրոյ հետ —
Որքան տխուր է գիտնալ
թէ սերերն ալ
թէ սերերն ալ կը մոխրանան ակամայ

Որքան դժուար է գիտնալ
ու — չսիրել — չսիրել —

— Մինչդեռ հոգիս կը վերածնի իւրաքանչիւր սիրոյ հետ —

ՆԱԽՋԳՈՒՇՈՒԹԻՒՆ

ՊաՏին վրայ մահազդներ կան փակցուած
Մեկը կուգայ — մեռնողներուն կը նայի
Իր անունը կը փնտռէ

ՆԱԽԱՅԱՐՁԱԿ

Իրաւ է թէ ակնթարթի մը չափ իսկ
                    տարբերութիւն չկար — բայց

Իմ մենութեան պահերուս
Ես կը սիրեմ դեռ խորհիլ

Թէ այդ գիշեր երբ շատոնց
Մարեր էին լոյսերը մեծ քաղաքին

‘Նախ դո՞ւն էիր թէ նախ ես
Իր շրթները անուշօրէն երկարող —

Իրաւ է թէ ակնթարթի մը չափ իսկ
                    տարբերութիւն չկար բայց —

ՆԱԽԱԽՆԱՄՈՒԹԻՒՆ

Գնաց ջիւ մը յուսախաբութիւն բերաւ
Լեցուց գաւաթ գաւաթ — բաժնեց
Խմեցին իրարու կենաց
ու մեռաւ

ՆԱԽԱՊԱՇԱՐՈՒՄ

Ըսեմ որ ճամբան ծիրանի գօտիին հանդիպեցաք
Տակէ՞ն պիտի անցնիք թէ ցաւէէ վրայէն
Թէ ոչ ամենայն հաղաւարութեամբ
Պիտի խոնարհիք ու բարեւէք

Ձեր բարեւը ըսեմ որ չառաւ
Ի՞նչ պիտի ընէք —
— Կամ լուսինն ի վեր պիտի յօրանջէ չորս անգամ
— Կամ երթաք ծովին մը տակ միգէ

ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹԻՒՆ

Բառեր կ'որսամ
ու բառերը տեղն ու տեղօք կը շարեմ

Գոյականներ կ'որսամ — ածականներ կ'որսամ
ածականները գոյականները կ'ուտեն

Ես իմ կայտառ բայերս կ'ափսոսամ
— կը մնան առանց ենթակայի

Եթէ գոյականներ ունիմ աւելորդ
Բերէ — յաւ գինով կ'առնեմ

ՆԱԽԱԶԳԱՑՈՒՄ

— Պիտի — ըսաւ — պիտի — երգեց — պիտի — բուսաւ լեզուին վրայ
Ժամանակը հնձեց բոլոր պիտիներն արմատէն
Ինչպէս եղաւ — մէկ հատը մոռցաւ

Գիտեմ — այդ մէկ հատը պիտի ունենար
Եւ նունուֆար մը պիտի բանար ամէն լեզուի վրայ
անթառամ — չքնաղ — մշտալոյս

ՎԵՐՋԱԲԱՆ

Լուսամուտէն Սատանան ներս կը նայի
Եւ հրեշտակներ կը պարեն սենեակին մէջ
Մինչ Տէր եւ Տիկին Այսինչ Այնինչեան
դռնէն կը մտնեն

Ազնիւ Տիկինը կը հանէ վերարկուն
ու կամաց կամաց կը հանուի յուլօրէն
Ազնիւ Պարոնին եւ Սատանային
բերնին ջուրերը կը վազեն

Բարի հրեշտակներ — զուր կը ցատկոտէք —
Արդէն Սատանան
Պարոն Այնինչեանին փորիկն է մտեր

Օ՛ Տէր եւ Տիկին Այսինչ Այնինչեան
Գիշեր բարի ձեզ

ԿԱՂԱՆԴ

ԿԱՂԱՆԴ ՊԱՊԱՅԻՆ
ՄՕՐՈՒՔԸ

Կաղանդ Պապային մօրուքը ճերմակ է
Ալիւրի նման.

Ըսի — Կաղանդ Պապա
Մօրուքդ ՀԱՅ կը ծիւնուի՞

ԿԱՂԱՆԴԻ ԾԱՌ ՄԸ

Կաղանդի ծառ մը ծախելու համար
Երկու բան պէտք է
Նախ ծառ մը — յեթոյ զարդեր ծառին վրայ

Կաղանդի ծառ մը ծախելու համար
Երբէ բան պէտք է
— Ծառէն զարդէն զատ
Հաւատքը գալիք աղուոր օրերու

Կաղանդի ծառ մը ծախելու համար
Մէկ բան կը բաւէ — ոչ ծառ ոչ ալ զարդ —
Աչիկա խիճերն ադամանդ կարծող
Միամիտ հոգւոյս բարի խաբկանքն է

Կաղանդի ծառ մը ծախելու համար
Արդէն պատրանքը լրիւ կը բաւէ

Բարի տարի ձեզ եւ բարի պատրանք

ԿԱՂԱՆԴԻ ԾԱՌ

Ծառեն ժանեակ ծառեն մանեակ ծառեն սոխակ կախեցեք
Ծառեն բելեր ծառեն ծամեր ծառեն լոյսեր կախեցեք
Ծառեն ծաղիկ ու խաղալիկ
Ծառեն պերճանք ու զարդարանք
Ծառեն խաբկանք ծառեն պատրանք ու երազանք կախեցեք

— Կից կը տուեք — բոզ փլլի

Նոր ծառ մ'ուեք — ծառեն ձանձրոյք կախեցեք
Ծառեն ձանձրոյք ծառեն ձանձրոյք ծառեն ձանձրոյք կախեցեք
— Այդեան առաս արդեն ուրիշ ի՞նչ ունիք —

ԿԱՂԱՆԴԻ ԿԱՋԷԼ

Բարեւ ըսեմ այս Կաղանդին ու բոլոր հին Կաղանդներուն
Մեր Կաղանդին ձեր Կաղանդին ու բոլորին Կաղանդներուն

Ես տարւոյն մէջ — տարիեն դուրս — ինչ Կաղանդներ եմ ողջուներ
Թող ձերն ըլլայ այս գիշերուան կարմիր գինին Կաղանդներուն

Տօն եմ տօներ ամեն անգամ երբ նոր սիրով մ'եմ գինովցեր
Ամեն անգամ լոյսն եմ իմեր այդ լուսածին Կաղանդներուն

Դուխ ցնծացեք դուխ բերկրեցեք ու խայտացեք այս գիշեր դուխ
Խուզարկեցեք արեւասփող գանձն ու ոսկին Կաղանդներուն

Իմ Կաղանդիս ըսպասեմ ես Սեր-Կաղանդիս նորանըրաւ
Երբ դուխ մըռայլ օրերէ վերջ երթաք կրկին Կաղանդներուն

Բարեւ ըսեմ այդ Կաղանդին ու բոլոր հին Կաղանդներուն
Մեր Կաղանդին ձեր Կաղանդին ու բոլորին Կաղանդներուն

ԿԱՂԱՆԴՋԷՔ

Հարիւր Կաղանդ ալ կը սպասեմ
Երբ գիտնամ
Թէ վերջընթեր Կաղանդին
Պիտի նուէրս ընդունիս
Ժպիտներուն ամենէն կոյս
Ամենէն լոյս
Եւ ամենէն երջանիկովն աղուորցած

Հարիւր Կաղանդ ալ կը սպասեմ սիրելիս

Նուէրներուն ամենէն կոյս
Ամենէն լոյս
Եւ ամենէն իշխանականը զատած
Երբ գիտնաս թէ կը սպասեմ սիրելիս
Զոյգ ձեռքերս սրտիս նման քու անունին երկարած

Հարիւր Կաղանդ ալ կը մընամ առանց քեզի սիրելիս
Գիտնամ միայն թէ վերջընթեր Կաղանդին
Ժպիտներուն ամենէն կոյս
Ամենէն լոյս
Եւ ամենէն երջանիկովն աղուորցած
Պիտի գաս

Հարիւր Կաղանդ ալ կը սպասեմ — սիրելիս
Գիտնամ միայն
Թէ անպայման
Կաղանդներուն ամենէն կոյս
Ամենէն լոյս
Եւ ամենէն երազային հարիւրերորդ Կաղանդին
Մշտադալար եղեւինի մը տակ լուռ
Պիտի հալինք պիտի հասնինք անէանանք միասին
Անվերադարձ Կաղանդներուն պէս կեանքին

Հարիւր Կաղանդ ալ կը սպասեմ
Գիտնամ միայն որ դուն գիտես թէ կը սպասեմ սիրելիս

Ծ Ա Ռ

Այդման պերճանք — այդման պչրանք — այդման լոյս
Չեն բաւեր
Ծածկել արիւնը որ շիք շիք կը կաթի
Ճիւղերէդ

Այդման աւիւ — այդման ցեղ — այդման ցօղ
Չեն բաւեր
Որ հաւատանք թէ արիւներ պիտի բաղեցնէ
Ճիւղերէդ

Այսման արեւ — այսման արցունք — այսման վիշտ
Չեն բաւեր
Որ մենք դարձեալ սիրտ չկախենք
Ճիւղերէդ

ՇՈՒՐՋՊԱՐ

ԴԱՐՈՒՆ ԵՐԳԸ

Ինչ գեղեցիկ է ծնիլ ամենուն հետ
Փոխ ինչ ծուկ բերել միասեղ
Երգել ամենուն հետ
Մեռնիլ ամենուն հետ
Մոռցուիլ ամենուն հետ

Բացէք ձեր պատուհանը դարուն երգերուն
Բացէք ձեր դուռերը այս դարն երգողներուն
Անոնք ձեր մտերիմներն են
Դուք էք անոնք

Վաղն այս ճամբեն անցնողները մեր ոտին հետքերը
պիտի տեսնեն գետնին վրայ
Մենք անոնց պիտի ժպտինք մեր ոտերուն հետքերով
Քանի անցորդները շատնան
Մեր ժպիտը պիտի անհետի նոր ոտի հետքերու տակ

Քառ անոնց որ այս ճամբեն պիտի անցնին
Մեր յիշատակը քող զոհուի անոնց
Որովհետեւ գեղեցիկ է ծնիլ ամենուն հետ
Փոխ ինչ ծուկ բերել միասեղ
Երգել ամենուն հետ
Մոռցուիլ ամենուն հետ — ամենուն պես

ՇՈՒՐՋ

Կը դառնայինք
Լոյսին շուրջ
Մեր շուրջը
Մահ

Օր մըն ալ պիտի զգայինք թէ աւելորդ եւնք
Պիտի մեռնինք
յոգնած
Լոյսին
Կեանքին
Եւ աւելորդ ըլլալու վախին
շուրջը դառնալեն

Ու պիտի դեգերինք
Անմահութեան շուրջ
Յուսահատօրեն

Կը դառնայինք
Մահուան շուրջ
Մեր շուրջը
Լոյս

Ա Ն Ո Ւ Ր Ջ

Ձեր
ու ձեր բոլոր բարեկամներուն
հոգիներուն ամէնէն նուրբ լարերով
հսկայական պարսատիկ մը շինեցէք
Ու Կիկոն
նշան առէք — իր անուրջին նետեցէք

Իր անուրջին որ Քատիլլաք մը նստած
կ'անցնի կ'երթայ սրընթաց

Չէ — իսկ եթէ չար բախտէն
պարսատիկին նրբին լարերը փրթին
Ու Կիկոն
ձեր ոտքերուն տակը իյնայ քարի պէս

զայն խնամքով վերցուցէք
փոշիները մաքրեցէք
ձեր գիրկը նստեցուցէք
սիրտն առնելէն առնելէն
ձեր անուրջը պատմեցէք

Ձեր անուրջը որ Քատիլլաք մը նստած
կ'անցնի կ'երթայ սրընթաց

ՔՈՒՐՋ

Մէկ կողմ քաշէ վար առ քուրջերը բոլոր
Պիտի տեսնես մարմին մը ձիւնափայլ
Ու մարմինէն ներս — մարմինէն անդին
Պատրանաթափ եսեր ճմռթկած
Քուրջի պէս

ԼՈՒՐՋ

Առանձնութիւնը դժուար է — դժուար —
Դժուար — հետեւաբար Աստուծոյ վայել

Յուսալքումը դիւրին է — դիւրին —
Դիւրին — հետեւաբար մեզի է վայել

Մեր ապրիլը կէս կատակ է — կէս լուրջ —
Եւ հետեւաբար ապրողին վայել

ԿԱՄՈՒՐՋ

Հնադարեան կամուրջ մըն է — ամէն օր
Կ'անցնինք անկէ մեր գոյութիւնը շալկած
Լուրջ — շատ լուրջ

Կուլանք կ'ողբանք ամէն քայլի անդադար
Վազող ջուրին մէջ նետելով մէկ առ մէկ
Անուրջներ — ինչ անուրջներ

Ջուրերուն վրայ կ'ուրուագծուի հազիւ հազ
Երկչոտ օղակ մ'արցունքներով կարկինուած
Մեր աչքերուն ու մեր շուրջ —

Ու գահավէժ ի վար ջուրը կը քշէ
Ամէն ինչ — հին քուրջի պէս·

*

Հնադարեան կամուրջ մըն է — ամէն օր
Կ'անցնինք անկէ մեր մահազդները շալկած —
Շուրջպարին մէջ անվախճան

ՀԱՆԴԷՍ

Հ Ա Ն Դ Է Ս

Շատ եզական հանդէս մըն է ասիկա
Մուտքն ազատ — երէկ չես գիտեր — երբ — ինչպէս
Երբ ակամայ ինքզինքդ հոս կը գտնես
Դոյլ մը պարան մը կուտան ձեռդ խսկոյն
Կը մտնես դուն ալ միւսներուն կարգին մէջ
Բոլորդ մէկ շուրջանակի կը շարուիք
Աշխարհադէզ բազմութեամբ մը խայտաբղէտ
Աշխարհակուլ աւազանի մը շուրջին
Աւազանէն դոյլ դոյլ ապրում կը քաշէք

Ոմանց պարանն երկար կ'ըլլայ մինչեւ յատակ կը հասնի
Ապրումներուն գեղեցկագոյնը կը զատէ խորերէն
Ոմանցը կարճ եւ այնքան կարճ որ փոխանակ զուտ ճիւթի
Միայն փրփուր պղպջակով անոնց դոյլը կը լեցուի
Ոմանց դոյլը կ'ըլլայ ընտիր — կ'ըլլայ խոշոր՝ կեանքի չափ
Ոմանցը փոքր — ոմանցը ծակ — հետեւաբար միշտ դատարկ
Ոմանց բարակ կ'ըլլայ պարանն ու դեռ կէսին կը փրթի
Ոմանց ոսկի դոյլեր կուտան — ոմանց դոյլեր ժանգոտած
Բայց շարունակ — բայց անդադար — աւազանէն ապրումի
Իւրաքանչիւրն իր բաժինը կը քաշէ

Իսկ ես անոնց անտիրական — զրկանքներով ճիտս ծուռ —
Մէկ ձեռքիս դոյլ — միւսին պարան — այդպէս ապշած կը կենամ
Ու չեմ գիտնար պարանն ինչպէս զօդել դոյլին որ ես ալ
Այս հանդէսէն դուրս գամ — հոգիս ապրումներով ճոխացած

Շատ եզական հանդէս մըն է ասիկա
Իսկ ես այսպէս հանդիսատես կը մնամ

ԲԱՑՕԹԵԱՅ ՍԷՐԵՐ

Մեր սէրերը բացօթեայ են բարեկամներ
Հոն ուր փողոցը մութ է
Ուր որ ամայի են փողոցները
Հոն թեւ թեւի են մենք եւ կամ գիրկ գիրկի
եւ կամ շրթուն շրթունի

Կը նայիս ամէնէն համով պահուն
Համբոյրը կիսաւ կը թողուն չար ոճրագործներ
— Մածուն ծախողը կ'անցնի

Մեր սէրերը բացօթեայ են բարեկամներ

Ս Ի Ր Ե Ր Գ

Նոր ցոր սիրերգ մըն եմ սորվեր
չըսեմ կ՚ըսեմ չեմ կրնար
ըսեմ կ՚ըսեմ չեմ կրնար

Գիշերն աննուշ ու գիշերուան սիրերն աննուշ — աննուշակ —
Դուն ալ գիտես ես ալ գիտեմ — կեանքին իրարմով կը սիրեն
ըսեմ կ՚ըսեմ
ըսեմ կ՚ըսես
ըսենք կ՚ըսենք չենք կրնար

Գիշերն աննուշ ու գիշերուան սիրերն աննուշ — աննուշակ —

ԱՆՀԱՇԻՒ

ԶԱՐԵՀ ԽՐԱԽՈՒՆԻին

Անհաշիւ
Անհաշիւ պիտի սիրես ամէն ինչ
Ամէն ինչ — սուտ կամ իրաւ —
Թէ ոչ օր‿մ'ալ հովուն ծովուն ինչպէս հաշիւ պիտի տաս

Անհաշիւ
Պիտի խաբես կամ խաբուիս
Ամէն օր — տիւ կամ գիշեր —
Թէ ոչ օր մ'ալ հողին ջուրին ինչպէս հաշիւ պիտի տաս

Ու պիտի
Սիրաբանած աղջիկներուդ թիւը ճշգրիտ չգիտնաս
Կամ չգիտնաս թէ քանի զարկ‿սիրտն աւելի կը զարնէ
Երբ հոտն առնէ նոր սիրոյ մը խոստումին
Ապա թէ ոչ լիալուսնին ինչպէս հաշիւ պիտի տաս

Եւ օրերէն օր մըն ալ
Երբ Հաշուակալն յանկարծ քաշէ հաշուեփակին գիծը սէգ
Դարձեալ պէտք չէ որ գիտնաս
Քանի տարի քանի ամիս քանի օր
Ապա թէ ոչ այդ‿բոլորին հաշիւն ինչպէս պիտի տաս

ԵՐԿՈՒ ՀԱՏ ՄՈՄ

Այս գիշեր
Աստուածամօր մեծ պատկերին առջեւ ես
Երկու հատ մոմ վառեցի

Եւ ըսի —
Եթէ քեզի մոմ մը վառել կը բաւէ
Եթէ մոմով մը կատարուին պիտի իղձերս բոլոր
Աստուածամայրս իմ դուն
Ըրէ այնպէս մը որ հասնիմ երջանկութեան քայլ առ քայլ
Որովհետեւ աւելի լաւ գիտես դուն
Գիտես թէ ինչ պէտք է ինծի որ երջանիկ ըլլամ ես
Մի մոռնար
Այդ մոմերէն մին ես եմ

Աստուածամօր այսպէս ըսի այդ գիշեր
Երբ պատկերին երկու հատ մոմ վառեցի

Ու ըսի —
Այդ միւս մոմն ալ հաւանաբար կը ճանչնաս թէ որունն է
Անոր մասին շատ եմ խօսեր քեզի հետ
Ան գուցէ
Աստուածամօր կամ Աստուծոյ մասին շատ բան չի գիտեր
Բայց հոգ չէ
Եւ կամ ան
Սա վայրկեանիս լուր չունի թէ մոմ մըն ալ
Իրեն համար վառեցի
Հոգ չէ բայց
Աստուածամայրս իմ դուն
Ըրէ այնպէս մը որ ան ալ երջանկութիւնը ճանչնայ
Մի մոռնար
Այդ մոմերէն մին ան է

Ու գիտես թէ զինքը որքան կը սիրեմ

ՄՕՆԱ ԼԻԶԱ

Կը թողում անոյշ ժպիտդ անոնց
որոնք ժպտի ծարաւի
կուգան ժպտիլ կը սորվին
իրենց տառապակոծ շրթներուն համար չոր

Կը թողում աղուոր աչքերդ անոնց
որոնք ընկճուած
առհամարհոս նայուածքներու տակ ամեհիօրեայ
հասկացողութիւն կը փնտռեն բիբերդ ներս

Կը թողում սխալչելի պատկերդ տարիներուն
որ եթէ օր մը չէ օր մը խաղաղութիւնը մոռցուի
մնաս հինաւուրց յուշարձանի մը պէս
ներշնչես բարին

Ու կը պահեմ լռիկ
անուանդ որ նուագի մը կը նմանի
կը պահեմ սրտիս թանգարանին մէջ
տալու համար անոր
որ մէկ անգամ միայն պիտի գայ կեանքիս մէջ
ամէնէն անոյշ երազիս իրականացումը բերած

ՁՈՒԿԸ
ՈՐ ՍԱԼՈՐԵՆԻԻ ՏԵՐԵՒ ՄԸ ՏԵՍԱՒ

Պզտիկ ձուկը որ տերեւ մը տեսաւ
Թարմ — կանաչ — գարնան արեւը խմած —
— տերեւ չտեսաւ
Գարունը տեսաւ —
Գարնան եռազով ցասքեց ծովեն դուրս
Հոգեվարք ինկաւ

Ձուկը որ տերեւ տեսաւ գինովցաւ
Ես եմ

Տերեւը որ փրթաւ սալորենիեն
Եռակնեռուն մէջ համեմն աւիշին
Արցունքի շիթ մը
Կոթունեն առկախ

Տերեւը որ փրթաւ ինկաւ. հոգեվարք
Ես եմ

Ու ծաղիկնեռու մէջ սալորենին
Աչքը՝ արեւին — աչքը՝ աճձրեւին —
Արեւ — որպես զի պտուղը եփի
Աճձրեւ — որպես զի պտուղը լեցուի
Պտուղ — որ տուէ միշտ սալորենին —

Այդ սալորենին ծաղիկնեռու մէջ
Ես եմ

Իսկ այդ պտուղն արեւահամ
Որ բերնին մէջ լուռ կը հալի
Որուն կուտը պահ մը միայն կը ծծես
Կամ հողեռուն կամ ծովեռուն կը նետես

Ո այդ կուտը երջանիկ
Ես եմ

ԳՐԱՀԱՇԻՒ

Գիրերով
Գիրերով հաճիւ կ'ընեն
        Գիր գիրի քով
        Գիր գիրի վրայ կը դնեն
        Հաճիւ կ'ընեն կը հաճուեն

Յետոյ օր մ'ալ օդերուն մէջ կը թռին
Յետոյ օր մ'ալ ծովերուն տակ կը սուզին
Օր մ'ալ կ'ելլեն լուսին երթալ կը փորձեն
Օր մ'ալ ռումբ մը կը պայթի
        Եւ ամէն ինչ կը փլի

Օ գիրերով
Գիրերով
        Քու անունդ գրեմ հեղ մը — կը բաւէ
        Լուսինս դուն — ռումբս դուն

ՄՈՒԼԷՆ ՌՈՒԺ

Սիրոյ ջաղացքն է թեւերը
ճռնչալեն
ճռնչալեն
կը դառնան

Ջաղացք այրեր
Ջաղացք կլլեր
ճամբան փոշի վրայ պառկեր
սեր կանչելեն
սեր կանչելեն
անոնց թեւերն
ամայութեան մէջ կը դառնան
կը դառնան
Սիրոյ յոռնացքն է կը պատմէ
մլեցնակ մարդոց
սերն ու տարփանքն անմեկնելի
Մլեցնակ այրեր
մլեցնակ կլլեր
կղզիացած
կը ծերանան կը հիւծին

Սիրոյ ջաղացքը կը դառնայ կը դառնայ
սեր կանչելեն —
Սեր կանչելեն
մլեցնակ սիրտերը կ'արիւնին կ'արիւնին

ԲԱԽՏԱԽԱՂ

Երբ քեզ տեսայ
Տեսայ չտեսայ
Ահա — ըսի — Ֆլօշ ռուայեալ մ'է որ կ'անցնի
Ամբողջ րէսքս ոտքերուն տակ փռէի

Մինչ դուն
Ման կուգայիր տպարանէն նոր ելած
Հազարնոցի մը պէս թարմ
Հազարնոցին չափ մաքուր
Եւ անոր պէս խոստումներով բեռնաւոր

Ման կուգայիր ոստոստուն
Փոքր ճերմակ գնդակին պէս որ արագ
Կը ցատքռտէ շուրջպարին վրայ սեւ ու կարմիր թիւերուն
Այդ գնդակին պէս որ աչքեր ու հոգիներ կը գերէ
Եւ անոր չափ քմահաճ

Կը քալէիր անվրդով
Կրան շլէմին արհամարհոտ նայուածքով
Օնէօռներուն տարողութեան գիտակից
Սիւրքոնթրի մը պէս հպարտ

Ու ճամբան
Միւէզզինը որ բացօթեայ նարտ կը խաղար ծառին տակ
Երբ քեզ տեսաւ
Տեսաւ չտեսաւ
Գոռաց ագահ ուրախութեամբ մը — Տիւշէշ —

ՊԼՈՒՋ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՄԷՋ

Իմացե՞ր էք դուք այս պլուզն իմացե՞ր չէ՞ք իմացեր
Այս պլուզը գիշերուան մէջ այս պլուզը վիթխարի
Աստեղազարդ գիշերներուն ես այնքան զոռ կ'իմանամ
Այս պլուզը գիշերուան մէջ այս պլուզը վիթխարի

Այս պլուզը գիշերուան մէջ այս պլուզը վիթխարի
Այս պլուզը գիշերուան մէջ այս պլուզը վիթխարի
Այս պլուզը գիշերուան մէջ այս պլուզը վիթխարի

Սարսափելի կրկնութիւններ կ'ըլլան գիշերն ու օրերը
Ու գիշերէ գիշեր
Մութին արգանդն այս վիթխարի պլուզները կը ճեղքեն

Մութը սեւ մութը — գիշերը զով լուսնակէ մը առկախ
— Կան որոնք կը սիրեն մութը որ իր մէջ կը պարփակէ ամէն ինչ
Ամէն ինչ որ տենչն ունի կորսուելու անհետանալու
Մաշած զգեստը մաշած եսը շիկնող այտերը երկչոտ
Ամէն ինչ — մեղքը — տապալած գիտակցութիւնն անողոք —
Այս մութը երազել կուտայ փախստական հոգիներու

Կը փախին կը փախին կան հոգիներ որոնք կը փախին
Կը փախին օրուան արեւէն որ անյագօրէն քրտինք կը շոգիացնէ
Կը փախին փողոցներէն ուր օրն ի բուն
Կենդանի վինչեր կը կքին
Թափառաշրջիկ հանրասուներ կը ցուցադրեն իրենք զիրենք
Կը փախին մեքենաբար կը փախին մեքենայէն

Փախստական հոգիները բանտարկուած իրենց եսին պողպատներուն ներքեւ
Փախստական հոգիները կաշկանդուած
Դառնացած անիրաւուած
— Պոռթկալու երգեր են պլուզները գիշերուան մէջ
Պլուզները վիթխարի —

Փախստական հոգիները վեհօրէն կանգնած մութին մէջ — ինքնավստահ
Հզօրագոյն — մութին մէջ
Համարձակ — մութին մէջ
Կանգնած յաղթապանծ բռունցքի մը նման — բողոքի մը նման
Կանգնած ազատութեան իրաւունքի մը նման
Անդրդուելի ինքնավար անկախ ամենազօր
Իրենց առանձնութեան մէջ
Մեծ բան մը չէ անոնց պահանջը մարդասիրութեան ու բարեկամու-
թեան այս աշխարհին մէջ
Ու որքան խիզախ ցցուին անոնք
Մարդիկը նոյն մարդիկն են
Սէր սփոփանք մտերմութիւն փնտռող մարդիկը
Զոհողութեան պատրաստ մարդիկը
Աշխատելու ստեղծելու պատրաստ մարդիկը
Սիրելու սփոփելու մտերմանալու պատրաստ մարդիկը
Մարդիկը նոյն մարդիկն են

Հիմա քանի որ գիշեր է մութ է կ՚երազեն կ՚երազեն
Հոգիներ կան իրենց առանձնութեան մէջ ընկնուած
Ընկնուած վաղուան իրենց պարտութիւններուն տեսիլքով
Համակերպած ստրկացած գերեվարեալ շղթայակապ
Քանի որ գիշեր է
Կը փախին կը փախին իրենց խղճալի կաղապարէն
Ու բիւրաւոր բիւրաւոր հոգիներ կան փախստական
Հոգիներ որոնք ցերեկն երբ հանդիպին անծանօթներ են իրարու
Ցերեկանց իրարու հանդէպ անտարբեր կամ օտար գոռոզ կամ երկիւղած
Գերի իրենց կերպարանքին
Սակայն քանի որ գիշեր է հիմա — ամէն ինչ սեւ ամէն ինչ սեւ
ամէն ինչ յար եւ նմանն իրարու
Կը թռին կը թռչտին երազներն ու զիրար կը գտնեն անծանօթ հո-
րիզոններու մէջ
Այլեւս առանձին չեն պառկած եղեւինի մը տակ կամ խրճիթին սեմին
ՈՒՐԻՇի մը երազին հետ իրենց երազն է մտերմացեր —

Կան որոնք կը վայելեն բարեկամի մը կատակները
Կան որոնք կ՚ապրին խոստումը բարի սիրուհիի մը
Կան որոնք իրենց մորթին կը զգան կրքոտ փայփայանքը արուի մը մատներուն
Կան որոնց դրացին գաւաթ մը ջուր կ՚երկարէ բամպակի արտին մէջ
Կան որոնց ծիծղուն յարկ մը աչք կը քթթէ —

Ու բոլորը միաբերան բոլորը միաբերան
Իրարու կը պատմեն կը պատմեն կարօտը իրենց մսին փորագրուած
Մինչեւ որ ղօղանջել սկսին ներդաշնակ զանգակները եկեղեցիներուն
Մինչեւ որ արշալոյսին ոտներուն երկարի շուքը մինարէներուն
Քուն մտնէ սեւամորթ Աստուածը բարեգութ բազումողորմ
Ու խաչակնքեն ծերուկ՝ մայրերը աղօթք ընեն բազկատարած
    վերստին զոհաբերուելիք բոլոր զաւակներուն համար աշխարհի
Որովհետեւ առաւօտ է լոյս է կրկին ու նոր օր մըն ալ սկսած է
    չարչարելու տառապեցնելու համար
Չարչարելու տառապեցնելու առանձին հոգիները վերստին վերստին վերստին

Իմացե՞ր էք պլուզը գիշերուան մէջ իմացե՞ր չէ՞ք իմացեր
Այս պլուզը գիշերուան մէջ այս պլուզը վիթխարի
Ընդհանրական համամարդկային տիեզերական լայնատարած
Հարլեմի Նոր-Օռլէանի Սէն-Լուիի Մատակասքարի Պարսելոնայի Հռե-
    նոսի Վոլկայի Խաղաղականի Ատլանտեանի Սինկափուրի Ատիս Ապա-
    պայի Եանկ-Ցէի Հիրոշիմայի ձեր երազկոտ անծանօթ համանուններէն
Ու նայե՞ր նայե՞ր էք գիշերանց աստղերուն որոնց անոնք ալ կը նային կը նային
Բարեկամներ — մեզի նման են աստղերն ալ — կը դառնան
        ՈՒՐԻՇի մը շուրջ կը դառնան

ՏԱՐԵԴԱՐՁ

Այսօր դիպուածաւ
Երբ փողոցը կամ հանրակառքին մէջ
Կամ երկինքին վրայ — երկինքէն՝անդին
Երեսունըհինգ մոմ տեսնէք վառուած
Զահրատը յիշեցէք

Ձեր բանը գործը ձգեցէք մէկ դի
Պահ մը ձեր վիշտերն ու քէնը մոռցէք
Դիտեցէք մոմերու պուրակն այդ բռնկած
Ու մտածեցէք

Թէ օր մ՚ալ հով մը պիտի փչէ խօլ
Այս բոլոր մոմերը պիտի մարին
Ու պիտի ցրուին անջրպետին մէջ
Ուր ոչ մոմ կ՚ապրի — ոչ դուք — ոչ Զահրատ

Պահ մը խորհեցէք
Ու յետոյ դարձեալ
Դուք ձեր հոգերուն
Ես իմ մոմերուս

10 Մայիս 1959

ԿԱՊՈՅՏ ՀՈՂ

ԿԱՊՈՅՏ ՀՈՂ

Հերկէ հոգիս հերկէ — այս հողը կապոյտ է
Կապոյտը երկնքիդ ծովերուդ նման է
Այս հողը ուրիշ է — այս հողն երկինք է
Այս հողը ծով է
Հերկէ հոգիս հերկէ — այս հողը կապոյտ է
Կապոյտը երկնքի ծովերու վայել է
Այս հողը երկնքեն փրթեր է իջեր է
Այս հողը ծովերեն ֆակուեր է եկեր է
Այս հողը կապոյտին գանձերը բերեր է

Հերկէ հոգիս հերկէ — այս հողը՝ ուրիշ է
Մայիս է գարուն է սիրուհի է մայր է
Այս հողը հողերուն ամենեն կապոյտն է
Կապոյտը երկնքիդ՝ ծովերուդ նման է
Հերկէ հոգիս հերկէ — այս հողը կապոյտ է
Հող չէ — ոու կեանքդ է

ԼԱՑԻ ԳԻՇԵՐ

Ինչպես դեմ դրիր վուշ-պսակին խոցերուն
Մեմ մարդ եմ — կը հասկնամ —
Իսկ մեմ ինչպես կը տոկամ այս թանձրամած տաղտուկին
Դուն մարդ չես — չես հասկնար

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ

Քու Յարութեամբդ տօնեցիր վախճանը սուրբ մարդեղութեանդ
Գացիր մեզմէ մեկն ըլլալուդ յիշատակը թողած մեզի —
Հոն հիմա Դուն — մենք մենք մեզի — կոյր աչքերով կը տեսնենք հոդ
Աստուածացած օտարացած զՔեզ նախկին Նազովրեցի

ԵՍ ՄԱՐԳԱԳԵՏԻՆԸ
ԵՒ ՕՐԻՈՐԴ ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆԸ

Հոն ուր ծովը կը վերջանայ ու եղեւիններուն եռեւ
մարգագետինը կը սկսի
Օրիորդ խաղաղութեան հետ քեւ քեւի
պարելու գացի
Խոտերուն ու ճերմակ-դեղին մարգարտածաղիկներուն վրայ
Պարեցինք չեմ գիտեր քանի պար
քանի տարի

Օր մըն ալ — մայրամուտի մը
երբ քաղքին լոյսերը մեկ մեկ կը վառէին
Հասս կարմիր շրթներով կինն մը ճամարեցի
Ժպտեցաւ ինծի եւ ցուցադրեց գեղեցիկ գիսերը
Ես Զանձրոյքն եմ ըսաւ միալար ձայնով

Միջոցեն դեղնած խոտերուն ու թառամած ծաղիկներուն վրայ
Օրիորդ խաղաղութիւնը մեռաւ ինծմէ առաջ

Փ Ո Շ Ի

Տէրս եւ մեծ իշխանս դուն փոշի
Իշիր
Ծառերու կարասիներու ստերու
եւ յիշատակներու վրայ
Իշիր
վէրքերու արիւնին վրայ
Իշիր

Իշիր — Ձէ՞ որ օր մը պիտի իջնես
հոյակապ մոռացութեան մը պես
անունիս եւ յաւակնութիւններուս վրայ —
Դուն տէրս եւ մեծ իշխանս ամենազօր

ՈՍՊ ՍՏԿՈՂ ԿԻՆԸ

Ոսպ մը - ոսպ մը - ոսպեր - ոսպ մը - ֆար մը - ոսպ մը - ոսպ մը - ֆար մը
Կաճաչ մը - սեւ մը - կաճաչ մը - սեւ մը - ֆար մը - կաճաչ ոսպ մը
Ոսպ ոսպի ֆով - ֆար ոսպի ֆով - յանկարծ բառ մը - բառ ոսպի ֆով
Ցեղոյ բառեր - ոսպ մը - բառ մը - բառ բառի ֆով - յեղոյ խօսք մը
Ու բառ առ բառ խօլ բարբառ մը - հինցած երգ մը - հին երազ մը
Ցեղոյ կեանք մը - ուրիշ կեանք մը - կեանք կեանքի ֆով - ոսպ մը - կեանք մը
Դիւրին կեանք մը - դժուար կեանք մը - ինչու դիւրին - ինչու դժուար
Բայց ֆով ֆովի կեանքեր - կեանք մը - յեղոյ բառ մը - յեղոյ ոսպ մը
Կաճաչ մը - սեւ մը - կաճաչ մը - սեւ մը - ցաւ մը - կաճաչ երգ մը
Կաճաչ ոսպ մը - սեւ մը- ֆար մը - ոսպ մը - ֆար մը - ֆար մը - ոսպ մը

ԳԻՇԵՐԱՊԱՀԸ

Գիշերակազմ նիհարապահն ու նիհարակազմ գիշերապահը կը հանդիպին իրարու
Մին կը լարէ իր հօրեղբական ժամացոյցը — միւսն իր հօրեղբացոյց ժամակաղը
Ցետոյ երկուքը մէկ երկինքէ կը նային
Մին կը տեսնէ հրաշազան լիալուսին մը — միւսը հրաշալուսին մը լիազան

Նիհարակազմ գիշերապահն ու գիշերակազմ նիհարապահը կը բարեւեն գիրար
Մին կը հանէ իր մոխրագոյն գլխանոցը — միւսն իր մոխրանոցը գլխագոյն
Ցետոյ երկուքը մէկ մուքին մէջ կը սուլեն
Մին կը հալածէ իր հիւանդմայր աներկախը — միւսն իր հիւանդկախ աներմայրը

Գիշերակազմ նիհարապահն ու նիհարակազմ գիշերապահը կը դեգերին միատեղ
Մին կը խորհի իր կնոջ մօտալուտ ծննդաբերութեան վրայ — միւսն իրենին ծննդալուտ մօտաբերութեան
Գաղնեղի տրամադրութեամբ ու տրամալեղի պաղադրութեամբ կը ժպտին իրարու
Վերջին անգամ մըն ալ կը սուլեն միատեղ որովհետեւ առտու կ'ըլլայ
Ու նիհարակազմ գիշերապահը առանձին կը մնայ

ՆԱՅԼՈՆ

Աղջիկս — ըսաւ մարդը — մարդիկը վաս են —
Թխաւ գեղին
Թուխին ներս գեղին ատելութիւնն ինկաւ
ու գեղնեն ատելութեան ծառ մը բուսաւ

— Մարդիկը վաս են — ըսաւ մարդն աղջկան
Աղջիկը ցուցափեղկին մէջ նայլոն վարտիք մը տեսաւ

Մարդն աղջկան հայրն էր — կը խլէր
խայլ խայլ ներառնալով ատելութեան ծառեն
Ձայնին մէջ — դէմքին վրայ — խոշոր դառնութիւն կար
Աղջիկը կանգ առաւ ու նայլոն վարտիքը դիտեց

Ատելութեան շուքը կ'երկարէր մարդուն վրայ
Մարդը խանի կ'երթար շուքն այնման կ'երկարէր
Աղջիկը ինքզինքն այդ վարտիքին մէջ տեսաւ ու ժպտեցաւ գոնուճակ

Մարդիկը վաս են կ'ըսէր մարդը
ուրիշ բան չէր ըսեր
Աղջիկը խորհեցաւ դրացի տղուն վրայ որ նարպիկ մատներով կը խաղար վարտիքին ներս — աղջիկը սարսռաց
սուր հաճոյքով

Վաս են մարդիկը — կրկնեց մարդը — բխաւ
Ու գեղնեն ատելութեան ծառ մը բուսաւ
ճիւղերեն նայլոն վարտիքներ կախուած

ԴԻՄԱՍՏՈՒԵՐ

Պահ մը խորհէ
քէ
Այդ աչխերէն
ներս
Ինչ պատկերներ կան

Պահ մը խորհէ
քէ
Այդ աչխերէն
դուրս
Ինչ խմասներ կան

Պահ մը խորհէ
քէ
Այդ ճակտին եթին
Ինչ բաղձանքներ կան

Թէ այդ ճակտին
վրայ
Ինչ խորհումներ կան

Այդ շրթներուն
վրայ
Ինչ ծարաւներ կան

— Ու, ելիր գծէ
Դէմ մը որ խնդայ

ԿՐԿԷՍ

Անասունները կը շարժին մարդերու նման
ու մարդիկ կը ծափահարեն
անասուններու պես

Գազանազուսպը — միայն գազանազուսպը կ'իրագործէ
գերիշխանութիւնը մարդուն
միւս բոլոր մարդիկը կը սերկանան այդ ոյժին առջեւ
անասուններու պես

Իսկ կրկեսեն վերջ
անասունները երկաթներուն ետեւ
մարդիկը դուրս

ՄԱՐԴՈՒ ՄԸ ՄԻՏՔԸ

Ծառին կը ցայի — ծառը չի տեսներ — ինքզինքը կը տեսնէ
Ճամբուն կը ցայի — ճամբայ չի տեսներ — ինքզինքը կը տեսնէ

Վեր կը ցայի — աստղներ կան երկինքն ի վար —
Չի տեսներ — ինքզինքը կը տեսնէ

Ու հայելին կը ցայի — չի տեսներ ինքզինքը —
— Կը բարեւէ

ԳՈՒՆՏ

Փորձե՞ր եք բնաւ — փորձե՞ր — չե՞ք փորձեր
Հաստատուն կեցնալ
Սանկ մեկ երկու մեքր տրամագիծով
գունտի մը վրայ
կեցնալ — ու յետոյ գունտը թաւալել
Փորձե՞ր եք բնաւ
Հաստատուն մնալ միշտ գունտին վրայ

Ես ու ևմաննեռս ամեն օր այսպես
Կը ջանանք կը ճգնինք հաստատուն կեցնալ
Մեծ ու վիթխարի
Գունտի մը վրայ
Հազարաւոր մեքր տրամագիծով —

— Ու կը մտածենք
Անոնց վրայ որոնք
Կը ճզմուին այս հսկայ գունտին տակ —
Այս հսկայ գունտին տակ կը ճզմուին

ԱՂԵՐՍԱԳԻՐ

Ինչ դժուար է երբ մարդ ձեռքը աղերսագիր մը ունի
Ու չի գիտեր որո՞ւ յղէ որո՞ւ տայ

Փողոց փողոց կամ դուռնէ դուռ կը պտտի ճարահաս
Փողոցն աճել — դռները գոց երեսին
Երազ երազ կամ սիրտէ սիրտ կը դեգերի շուարուն
Երազը մութ — սիրտերը փակ իր ursին

Ինչ դժուար է երբ մարդ ձեռքը աղերսագիր մը ունի
Ու չի գիտեր որո՞ւ յղէ որո՞ւ տայ

Միևչդեռ իր սիրտն ու թոքերը վիրցուցեր
Միևչդեռ իր վիշտն ու հոգերը լեցուցեր
Ու շարեր է տող տողի
Դրոշմաթուղթերն իր արցունքին աղի ջուրով փակցուցեր
Մատն է կոխեր usnրագրեր կոխելու պես վերին վրայ
Ու վազեր է փողոց փողոց սիրտէ սիրտ
Պաղատագին հարց է տուեր ո՞վ կ'առնէ ո՞վ կը կարդայ —

Ով կ'առնէ ով կը կարդայ
Արար աշխարհ կ'ելլէ վրան կը խնդայ

ԼՈՒ

Առաւօտուն արթնցայ ու
Ֆովս պզտիկ լուն անկողինիս մէջ —
Մինչեւ առաւօս արիւն է ծծեր
Ուռած բմբուկի պէս ուռեր բմբեր

Լու
Պզտիկ լու
Ինչ պէտ կար այդքան ծծելու

Մաւովս կամաց մը դպայ իրեն
Ու պայթեցաւ լուն անձայն անշուկ
Լուն այդ պզտիկ լուն առաւօս կանուխ
Անկողինիս մէջ պայթելով մեռաւ

Լու
Անխոնեմ լու
Ինչ պէտ կար այդպէս ուռելու

Մինչդեռ կրնայիր հիմա պզտիկ լու
Ուրիշ լուերու հետ nusnusել խումբ խումբ
Փոշիին առջեն — հողերուն ոսկին
Խմբովին ճանչնալ պատմել իրարու

Լու
Անփորձ լու
Ինչ պէտ կար այդքան խմելու

Կրնայիր դիտել երկինքը կապոյտ
Անուշ երգերը լսել հովերուն
Կամ՝ սիրաբանիլ արեւներու տակ
Հաճոյքին թափով ցատկել ցատկռտել

Լու
Պատանի լու
Ինչ պետք կար այդպես ճաքելու

Եկար — բանաստեղծի արիւն է քսիր
Ծծեցիր ամբողջ գիշեր մը ծծեցիր
Գինովցա՞ր — ըսե լու — իմ արիւնիս հետ
Իմ երազներս ալ երեւցա՞ն էզդի

Լու
Բանաստեղծ լու
Ինչ պետք կար այդքան գինովնալու

Կրնայիր հիմա դեղին կատուի մը
Մետաքս մազերուն մէջ ծոյլ մրափել
Գորգին քաւիշին մէջ ընկողմանած
Սպասել գալիք աղուոր օրերու

Լու
Վաղամեռ լու
Ինչ պետք կար այդպես շտապելու

Առաւօս մ'ալ հիմա պիտի արթնամ
Որ լուն պզտիկ լուն անկողնիս մէջ չէ
Պիտի յիշեմ գինէ տեսակ մը կարօտով
Ու պիտի խորհիմ

Անփառունակ լու
Ինչ պետք կար այդպես մեռնելու

Մ Ժ Ե Ղ

Արեւն երբ ինկաւ ճահիճներուն վրայ
Մժեղը ծնաւ

Իրանը նրբին — թեւերն այնքան նուրբ — որ երբ հարցուցին
Մժեղ չեմ ըսաւ — պարիկ մըն եմ ես

Ու ալ ամեն օր աչքն արեւներուն — թեւերը ճովին
Թռչեցաւ ժիր — աճդուլ երգելեն երգն իր միալար

Կարծես ամեն ինչ — ծառերն ու մարդիկ — տօնական էին
— Հաճոյքը ճանչցաւ

Դիտեց ամեն ինչ — անյագ ու անհոգ — սխանչացաւ միտս —
Մեկ բան զինքն յուզեց

Երբ օր մ'ալ խայթեց մարդ մը մեզաւոր — ինչ մը բանաստեղծ —
— Մժեղը այդ օր թախիծը ճանչցաւ

ՄԻՕՐԻՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

Եթէ միշտ նոյնն է քաղաքը — միշտ նոյն
Տարի օրերը — մարդիկը միշտ նոյն —
Դուն փոխուէ

Եթէ միշտ նոյնն են
Միշտ նոյն — յոյզերդ հրճուանքդ միշտ նոյն —
Մի ապրիր

Կամ շուրջդ նայէ —
Նոր դէմք մը գտէ դէմքերուն մէջէն —
Նոր անուն մը առ — ձրի է հոգիս
Նոր երազ մ'ընտրէ —

Դեռ նոյնն են եթէ
Միշտ նոյն — յոյզերդ հրճուանքդ միշտ նոյն —
Առ քայլ

ԺԱՄԱՆԱԿԻՆ ՀԵՏ

Ա.

Ժամացակին ձեռ բեւ բեւի
պտտեցաւ առաւօտներու եւ գիշերներու դարվերի մը վրայ

Ամեն մէկ բայլին
ժամացակը կը մեռնէր
կը վերածնէր

Օր մըն ալ խաղ խաղաց ժամացակին
ինք մեռաւ

Բ.

Ինք մեռաւ
ու կաղալէն կաղալէն
իր վերջին երազը բալեց դէպի բաղաբը կապոյտ
որ հորիզոնէն անդին
ուրիշ հորիզոններէ անդին
կը լուսազարդուի բեւաւոր ճամբորդներու ծիրերով
Իր վերջին երազն էր աչիկա — անտէր
բալեց կաղալէն կաղալէն
կապոյտ անթացուպերով
— ինք չգիտցաւ

Գ.

Ինք չգիտցաւ
թէ շատ բան չուներ աշխարհի վրայ
իր վարժութիւններէն զատ
Որ ինքը մեռաւ
Հոյակապ դրութիւն մը սովորոյթներու
իսկոյն
իր ետեւ փուլ եկաւ
փլաւ

Դ.

Փլաւ
Ինչն իրեն յատուկ աշխարհ մը ուներ
կեդրոնը ինք էր —
— աշխարհն արդէն ԱՅԴ պատճառով փլաւ

Ե.

— Աշխարհն ըսինք — այդ պատճառով փլաւ
— Արդէն պատճառ չի պակսիր
որ աշխարհներն ու Աշխարհն
օր մը չէ օր մը
փուլ գան կործանին

Հետեւաբար մենք բանաստեղծներս
պատրաստակներ կը յորինենք
այսպէս — խեղդ ու խելառ —
մեր աշխարհները կանգուն պահելու համար

Զ.

Մեր աշխարհները կանգուն պահելու համար
Ձեր աշխարհները կանգուն պահելու համար

ՏԱՌԱՊԱՆՔ ԵՒ ՄԽԻԹԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ա.

Ծով — ծովու վրայ մեծ ոգեցաւեր
Մեծ ցաւերը շատ — մեծ ցաւերը մեծ
Ծովն աւելի մեծ

Մարդ — ու մարդեն ցերս մեծ տառապանքներ
Տառապանքը շատ — տառապանքը մեծ
Մարդն աւելի մեծ

Բ.

Դոյլ մը — դոյլ մըն ալ — ցերսիդիս ջրոտ
Դոյլ դոյլ տառապանք խաբեցէք հոնկէ —
Ջուրը չի հատնիր — այս ինչ ջրոտ է —
Դոյլ մը — դոյլ մըն ալ

Գ.

Արեւուն տեղ — պատուհանեդ
Տառապանքը ցերս կը մտնէ
— Վարագոյրը վար առ հոգիս
Ու ճնացիր — դեռ առտու չէ

Դ.

Հարուածներ կ'իջնեն
Ամեն մեկ հարուած բեկոր մը կ'առնեն
Կը տանի հեզմէ
Ու դուն չես գիտնար

Հարուածներ կ'իջնեն — կ'իջնեն անընդհատ
Գոյութեանդ աւձեւ մարմարիոնին վրայ —
Հարուածէ հարուած
Կը յղկուիս դուն — մինչեւ որ գիտնաս

Տառապանքներու պես մշտանորոգ
Մուրճի հարուածներ կ'իյնան մորթիդ վրայ
Դուն — որ ալ գիտես — գիտակից ժպտով
Կանգուն կը մնաս

Կը մնաս աղուոր արձանի մը պես
Ապրելու պատրաստ

ԿԱՂԱՊԱՐ ԵՒ ՄԱՀ

Ա.

Թողէք — թող կեանքս ապրիմ այսպէս թէ այնպէս անըմբռնելի կերպով
Փոսը մօտ է — փոսը ուր ամէն ինչ կը կորսուի

Բահ բահ հող կը թափեն — հող չէ — մոռացութիւն է կը թափեն
Ու մինակ կը մնաս հողին տակ ինչպէս մինակ ես վրան

Բ.

Որդը — որ կը կրծէ անվերջ կը կրծէ
Որդը — որուն համար կը պարարտանան բոլոր մարդիկը
    կը պարարտանան յոյսերով ցանկութիւններով կիրքերով
Որդը — որուն պիտի երթամ օր մը ինքզինքս հրամցնել
Որդը — որ կը կրծէ անվերջ առանց գիտնալու թէ զով կը կրծէ
Որդը — որ բոլորին կը սպասէ նոյն ախորժակով

Գ.

Եկեր ես ճակատդ ոտքերուս քսելու
Ըսէ — ցարդ քանի սիրտ վիրաւորեցիր

Քանի երազ խորտակեցիր քու երազներդ խորտակուելէն ի վեր
Խորտակեցիր — նորերն ալ խորտակելու ծարաւով

Քանի սպանդ տեսար — քանիներ սպաննեցիր —
Սպաննեցիր առանց քիչ մըն ալ դուն սպաննուելու

կեր ես ճակատդ ոսկերուս խեղու
ոսկերս աճեր են իրենց ցիղմին
ուրիշին արիւնին մէջ

Դ.

Երկնքէն կախուած դաճակներ կան — դաճակներ կան —
դաճակներ կան
Ու մենք բարիօր ընչաւոր դիակներու
կը փախչինք մահապարտ
դաճակներու տակեն

Եկուր կինս եկուր հգս եկուր որ տակաւին մեր դաճակը չինկած մեր
ծոծրակին վրայ
Մատներդ պտտին մարմնոյս վրայ մատներս մարմնոյդ վրայ
մարմինս մարմնոյդ վրայ մորթ մորթի
Երբ բաժնուինք ես իմ դուն ու մենք մեր հանոյքը մեզի հետ տանինք
Եկուր կինս եկուր հգս եկուր

Ե.

Մենք յաւիտենական թիապարտները կեանքին
յաւիտենապէս յաւիտենականացած
Ինքնախաբեութեան մութին մէջ
Մութին մէջ ստուերացած առ յաւէտ
Մենք կաղապարներ

ՊԱՏՐԱՍՏ

Պետք էր յաղթել տեւականացած յուսալքման
Վարժիլ ապրելու առանց երազի — յաղթել —
Ցաղթեցի

Ու հիմա հպարտ կանգնած մահուան սեմին
Կը սպասեմ — ոչինչ ունիմ կորնցնելիք
Քանի որ մեկ անգամեն կորուսեր եմ ամեն ինչ

Պիտի չհասկնայ մարը թէ որքան երանելի է ան
Որ կը սպասէ իրեն առանց դեղեւումի
Համարձակօրեն —
Ներսիդին յոյսի փոքրանիկ մ'իսկ չպահած

Որ կը նայի նոյն անտարբերութեամբ
Մահուան ու կեանքին — կեանքին ու մահուան
ու չ'ափսոսար

Պիտի չուզէի «մահ»ն ըլլալ ու հանդիպիլ
արհամարհանքին այդ վիրխարի
այդքան վիրխարի — պիտի չուզէի —

Ես եղայ մահկանացուն
Մահանալու համար օրը օրին
Մահանալու համար մեռուր անադարս
Մերկացած ամեն կիրեն տենչանքէ —

Պատրաստ

ԶՕՆ
ԽԱՓՇԻԿ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԻ ՄԸ

ԳԱՆԿ

Տափակ ոսկորներ կ'առնէ քով քովի
կը կարէ
Գանկեր կը շինէ

Խօսէ կ'ըսէ կը խօսին
Լռէ կ'ըսէ կը լռեն
Խորհէ կ'ըսէ կը խորհին

Խօսէ կ'ըսէ կը խօսին
Խօսէ կ'ըսէ կը պոռան
Լռէ կ'ըսէ չեն լռեր
Ազատութիւն կը պոռան

ՃԱՆԿ

Միայն կաւուն չի ճանկեր
Ոչ ալ բախտը միայն
Ոչ ալ չեմ գիտեր ձեր որ սիրուհին

Ես
ես ալ ճանկս կ'անցընեմ ձեր զգեստներուն —
Դուք կը յառնեք
Ու կը մեկնիք
Լուսաւոր —
Լուսաւոր մերկութեան մը մէջ —
Լուսաւոր
Եւ ազատ

Ու ճանկիս կախուած կը մնայ
Ցնցոտին
Ձեր բոլոր բոլոր ամօթներուն

ՎԱՆԿ

Վանկ մը կրակին վրայ
　　　　Կրակին շուրջը մենք կ'երգենք ձայն ձայնի
Վանկը եփ կ'ելլայ
　　　　Ձեռք ձեռքի կրակին շուրջը կը պարենք
　　　　Ու վանկը կ'եռայ
　　　　Կը շոգիանայ

Երկինքը կը լեցուի գոյն գոյն վանկերով —
　　　　Մինչ մենք կը ժողվենք կեցած ուս ուսի
Ա եր արեւուն շողերովն օծուն
　　　　ԶԱ եր զմրուխտէ
ՏՈՒ եր տպազիոն աւիշի գոյնով
　　　　ԹԻՒՆ եր քափանցիկ —
Երկինքը կը լեցուի գոյն գոյն վանկերով

Քով քովի կանգնած երկինք կը նայինք
Մեր կապարի գոյն լուռ նայուածքներով
Մինչեւ որ գարնան անձրեւին նման

ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆը իջնէ մեր վրայ

ՑԱՆԿ

Մեր պաշտօնն է ժպտիլ դէմքերուն բոլոր
Որոնք կը նմանին խոշորացոյցի
Ու խնամով պահել աչքերը որոնք
Ուրիշին կը նային

Մեր պաշտօնն է բարեւել գլխարկները բոլոր
Որ անմահութեան ծովուն վրայ կը ծփան
Ու ողորմիլ նիհար ճայերուն որոնք
Կը մնան առանց թառի

Մեր պաշտօնն է յարգել կուռքերը բոլոր
Որ գերհաս թուզերու թափով կ՛իյնան հողին
Ու մեծարել արիւնոտ սուինները որոնց
Ժանգը կ՛երեւայ երբ մեզի հային

Մեր պաշտօնն է ծալլել պարիսպները բոլոր
Որ կը ճմռթկլին բարձրութեան բեռին տակ
Ու փչել քոսոտ կուրծքերուն մէջ որոնք
Պիտի մեծնան պարիսպի չափ

Մեր պաշտօնն է անսալ մեր ժամերը ճշդող ցանկերուն
Հաւատալ թէ կ՛ապրինք
Ու կանչել կանչել օրերը բոլոր
Որ նոյն կշռոյթով կ՛ընդլայնին կեանքի չափ

Հովհաննես Դեմո

I

Հովուց դեմ
Պզտիկ տղայ մըն է կեցեր առի
Կը ճայի

Չի գիտեր
Թէ օր մ'ալ ինք
Ինչ հովերով տարուբեր
Պիտի տուայտի

Այս պզտիկ տղան առի
Որ խաղի համար կեցեր
Հովուց կը ճայի

II

ՄԵԾ ՀՕՐՍ

Հովուն դէմ
Պահ մ'ազատած անշարժութեան բիրտ լուծէն
Հեղ մը մէկ կողմ — հեղ մը միւս կողմ
Ծառին ոստերը կ'ոստոստեն

Հովուն դէմ
Վաղանցուկ երջանկութեան մը թափով
Տերեւները կը խաղան
Տերեւները կը պարեն

Լայնանիստ բունն իմաստուն
Որուն մորթը կոշտ է կայպեր տարիներու հովուն դէմ
Ներողամիտ կը նայի այդ հանդէսին
Որուն տարրերն իր ծեր լանջքէն են ծներ —
Ու կը կանգնի հաստատուն
Հովուն դէմ

Կը յիշէ
Թէ տարիներ առաջ երբ ինքն ալ նրբին
Ձողիկ մըն էր հազիւ թիզ մը հաստակով
Ինչ կամքով էր մաքառեր
Զինք տապալել սպառնացող
Հովուն դէմ

Կը նայի
Մեծ հայրիկի մը գորովով — եւ հպարտ
Ան կը ժպտի հովուն դէմ

Հովը կ'առնէ ու կը տանի այդ ժպիտը հեռուներն
Հոն ուր մարդիկ կը մարտնչին հովուն դէմ
—Երբ հանդիպի
Պզտիկ տղու մը արի
Որ խաղի համար կեցեր իրեն կը նայի —

— Անոր կը պատմէ գաղտնիքը տեւելու
Հովուն դէմ

III

Հովուն դեմ
Այս հովուն դեմ որ իր հետ սեր իր հետ երազ կը բերէ
Սիրահար զոյգ մ'է ճամբեր
Ցաւերժութեան կը ճայի

Կը շարժի հովն ու տենչաճիճեր կ'արծարծէ
Իրանիներուն մէջ բերկրաճիճով սիրոյ հետքով դողդոջուն
Կը ճողոպրի իրար փակած կուրծքերն աճցք մը եթէ տան
Ու կը դառնայ կրկին ես
Կը խարխափէ բորբ այտերուն շրթներուն վրայ հրդեհած —
Ու սիրակէզ մրմունջներով հծծիւններով գերարբշիռ
Խօլ յորձաճիճեր կ'ուրուագծէ այդ զոյգին շուրջ սիրահար
Որ ճամբեր
Կ'երգէ սիրերգ մը վաղեմի
Հովուն դեմ

Հովը երազ ու սեր կ'առնէ այդ հին երգին վանկերէն
Ու սլացքով խօլարձակ
Կը ճախրէ լուրթ աճիուններու ամենազօր ծառաւով
Կը թաւալի կը ծաւալի մեծադղորդ
Լախտերու պես կ'իյնայ վար
Տապալելու լեղի այտեր ու պատուարներ խստամբեր
Որ կ'անջատեն մարդը մարդեն — աճողոք
Զայն գլուխ գլխի կը ձգեն
Իր մենութեան հետ դժնէ —

— Կը ճախրէ հովն երազկոտ
Իր հետ կ՚առնէ ու կը քշէ բեղմնափոշին ոսկեծիլ
ծաղիկներուն գունագեղ
Կը լեցնէ երանութեան ոսկիով
Անջրպետներն որ սիրավառ սիրտերն ի սպառ կը բաժնեն
Յանդգնօրէն
Հովուն դէմ

Ու սիրակէզ մրմունջներու հծծիւններու նուագով
Հովն արբշիռ.
Կը սուրայ վեր — նորէն վեր —
Սեղնաշարն ի վեր առկայծ ոլորտներու սիրատենչ —
Նորէն երկինք ուր մութ ամպեր կը փախչտին ցանուցիր
Հովուն դէմ —
Ու կապոյտէն նոր թափ առած — կազդուրուած —
Օրհներգութեան պէս բարի
Կ՚իջնէ վար
Քաղցրամրմունջ տաղի մը պէս խաղաղութեան ու սիրոյ

Ու երբ յոգնած հանդիպի
Պզտիկ տղու մը արի
Որ խաղի համար կեցեր իրեն կը նայի
Անոր կը պատմէ հաճոյքը սիրելու
Հովուն դէմ

IV

Հովուն դեմ
Պեքոն շենքերը կը կանգնին
Ամենազօր մարդկութեան
Յաղթութեան իբր նշան

Հովուն դեմ
Որ կը փախի խուճապահար փողոցներեն ֆլուերեն
Որ իր խոյանքը կը փրկէ տանիքներեն վեր միայն
Թումբերն ի վեր բարձրաբերձ
Մարդուն հանճարը կը ցցուի արձանին պէս յաղթապանծ
Հովուն դեմ
Իր որմերով պատուարներով հոյաշեն

Ու մեծաղի կուտակներով հասսափեսս
Ագուցուածոյն անոնց խրթին ամրակուռ
Շարժումներով անոնց անվերջ կեռութաւոր եւ աճեղ
Մարդը կ'երգէ իր յաղթանակն անկաշկանդ
Հովուն դեմ

Հովուն դեմ
Որ կը բախի խելացնոր այդ ձեռակերտ ժայռերուն
Որ կը փշրէ հոն մոլուցքն իր կատաղի
Ու կ'լյնայ —

VI

Բայց հակառակ գետնի տիղմին ու փոշիին ամբարիշտ
Կը բարձրանայ կրկին երկինք դէպի կապոյտն անապակ
Հոն երգելու ոսկեղէն փառքն անհունններու լուսաբիբ
Հոն պարզելու ներշնչարանն իր մաքուր
Մարդուն դէմ

Մարդը խոնջ
Կքած պէթոն ճիւաղներու սահմանէն ներս — հեւասպառ
Միօրինակ կշռոյթին տակ մետաղներու կուտակին
Գետնի տիղմին ու փոշիին մէջ անարգ
Մարդը խոնջ
Հովուն ճակատն իր կ'երկարէ քրտնաթոր
Կը չորցնէ քրտինքն աղտոտ — աղտոտ հոգին կը լուայ
Հովուն դէմ

Հովը շիթ շիթ քրտինք կ'առնէ ու կը տանի հեռուներն
Հոն ուր կանաչը բնութեան կը տարածուի դեռ անեղծ —
Երբ հանդիպի
Պզտիկ տղու մը արի
Որ խաղի համար կեցեր իրեն կը նայի
Կը լռէ հովն իր ամէնէն վեհ լռութեամբն — ու տխուր
Ու մտազբաղ
Մտահոգ —
Հեռուներուն կը նայի

V

Աղաղակ մը
Կը բարձրանայ հովուն դեմ
Աղաղակ մը — Աղաղակներ

Աղաղակ մը
Կը ճեղքէ կուրծքը հովուն
Աղաղակներ կը բարձրանան
Հովուն դեմ

Քաղաքներէն մեծ ու փարթամ — աւաններէն գիւղերէն
Աղաղակներ կը բարձրանան — երբ ահեղ
Պայթիւններով մեծադղորդ
Ռումբեր կ'իյնան
Ու կը ցանեն հոն հուրն իրենց մահասփիւռ
Կը խանդեն մարդն իր երազին ներս ի սպառ —
Աղիողորմ աղաղակներ
Կը բարձրանան հովուն դեմ
Հովուն կուրծքին կը խրին

Ու կը վազէ հովն իր կուրծքէն վիրաւոր
Աննպատակ ոստումներով թաւալուն
Մերթ կը սուզի սաղարթներէն վիթխարի
Մոռացումի մշտադալար ծառերուն —
Մերթ իր մարմինը կը զարնէ սարալանջէ սարալանջ —
Բայց տեւաբար կը լսէ ան թէ ինչպէս
Հազարաձայն արձագանգով
Աղաղակ մը — Աղաղակներ
Կը բարձրանան հովուն դէմ

Կանգ կ՚առնէ հովը նկուն
Երբ հանդիպի
Փոքրիկ տղու մը արի
Որ անտերունչ կեցեր է իր ապագային կը նայի —
Լուռ կը հակի բիբերէն ներս այդ պարզունակ աչքերուն
Կ՚արտասուէ հովը տխուր
Կը հեռանայ երերուն
Կը գտնէ լեռ մը բարձրաբերձ ձիւնապսակ կատարով
Ու կողի՛ն
Կը մխրճուի
Կը կասի՜ հոն
Ինքնասպան —
Ինքնասպան
Մարդուն դէմ

գիտ մը

Գիծ մը միջոցին մէջ
երեք տարածութիւններուն մէջ
կը բարձրանայ վեր
վեր — կարծես ամպեր կը ծակէ կ'անցնի
վեր — ճոճ գիշերուան կը սպասէ կարծես
ասեղ մը խլելու համար գիշերացոյց
ճորածին ասեղ մը ասեղերուն մէջէն
Կը բարձրանայ վեր — կը բարձրանայ առաջ
շեղակի
ուղիղ գիծ մը
միջոցին մէջ
մեծ

Ու բազմութիւններ կը հաւաքուին այդ գծին շուրջ
այդ գծին տակ
այդ գծին կողքին
Կը ցայտին գծին ուղղութեամբ վեր
Նորութեան մը յուզումն իրենց մէջ
Իրենց աչքերուն մէջ որոճք կը չրաճան
Իրենք կը զարմանան
Իրենք կ'ուրախանան երբ կը տեսնեն ուղիղ գիծը
միջոցին մէջ
կը ծափահարեն
Ու բազմութիւնները այրով կիներով
մանչով աղջիկով
ծերով երիտասարդով
գիծն ի վեր բարձրանալու պատրաստ են

Ու բազմութիւններուն մէջէն
այն երեք տարածութիւններուն մէջէն ուր այդ բազմութիւնները կ'ապրին
կը յայտնուի մէկը մարգարէներու ծիրանին հագած
այդպէս փառաւոր
այդպէս ինքնավստահ
այդպէս զգեստաւորեալ գերապանծ փառքով
շարժուձեւերուն մէջ անառարկելիօրէն հեղինակաւոր
ծամածռութիւններուն մէջ աւետաբեր խոստումով
կը յայտնուի մէկը բազմութիւններուն մէջէն

Ու բազմութիւնները իրենց ակնկալութիւններով արբշիռ
յափրացած սպասումէն
Կը հրեն կը հրմշտկեն ընտրեալն այդ ծիրանազգեստ
յետոյքին աքացիի հարուածներ կուտան
ոմանք քաջալերութիւն կը փչեն անուրջներուն տակ
ոմանք կը խարազանեն
Ու Մոնկոլֆիէի օդապարիկի մը նման
անիկա կը բարձրանայ ուղիղ գիծն ի վեր
միջոցին մէջ
երեք տարածութիւններուն մէջ

Ու բազմութիւնները համակերպած օր մը չէ օր մը անոր ստրկանալու
ցոյցեր կ'ընեն
տօն կը տօնեն այրով կինով
մանչով աղջիկով
ծերով երիտասարդով
— ու կը ցրուին

Այդ «ընտրեալ»ը — ըսենք — այն ատեն առանձին կը մնայ գծին հետ
կը մագլցի վեր
կը կարծէ թէ պիտի հասնի ամպերուն — այդքան միայն
մինչդեռ կը բարձրանայ աւելի առաջ
աւելի վեր
կը կարծէ թէ իր բանը գործն է հոն սպասել
մինչեւ գիշեր
ու նորածին աստղ մը որսալ աստղերուն մէջէն
տանիլ բազմութիւններուն որ զինք հոն դրկեցին
մինչդեռ կը բարձրանայ միշտ աւելի վեր
աստղերէն անդին
ուր նորանշան տիեզերքի մը անհունին մէջ
կը մոռնայ բազմութիւնները որ զինք հոն դրկեցին
Իր տեսողութիւնը կը թաթխէ տեսիլքներու հարստութեան մը մէջ
կը գինովնայ

Ցանկարծ
— Արդեն ամեն ինչ յանկարծ կը պատահի արագութիւններու այդ
կարգուսարքին մէջ —

Ցանկարծ
— արդեն ամեն ինչ յանկարծ կը պատահի մեկու մը համար որ ան-
պատրաստ է —

Հեռեւաբար յանկարծ
զինքն զգաստութեան կը կանչէ ձայնն իմաստութեան
եւ ընտրեալը կը սթափի
պատասխանատուութիւններու բեռ մը շալկած
ու կը տեսնէ
գիծն հասեր է իր վախճանին

Երկիւղով լեցուած
իր զգայարանքները կը կարկառէ շրջապատին մէջ
կ'ուզէ ապարդիւն տալ իր հասկացողութեան
յանկարծ կը կծկուի ինքն իր մէջ
ոզնիի մը պէս

Ու շուրջը կը հաւաքուին նոր բազմութիւններ
կը ցայտին իրեն չնաշխարհիկ արարածի մը պէս
կը ցայտին իր անձնական շարժուձեւերուն
կը ցայտին իր դէմքին ուրկէ զարմանք կը կաթի
եւ իրեն անծանօթ միավանկ բառերով
կը բացագանչեն

Այսպէս ակնթարթ մը դէմ դէմի կը մնան
ինքն ու բազմութիւնները այդ պրպտումին մէջ
Ցեղոյ կուգայ վարժութիւնը գարնանային գետիւռի մը փաղաքշանքով
ու բազմութիւնները կը ցրուին
Մինչդեռ ընտրեալը կը գիտակցի
թէ անոնք սպասած են անոնց
որ զինք գիծն ի վեր դրկեցին
այրով ու կինով
մանչով աղջիկով
ծերով երիտասարդով
հրելէն — հրմշտկելէն

Այն ատեն իր ֆով կը տեսնէ գերմարդը
մարգարէներու հինաւուրց պատմուճանը հագած
Գերմարդ մը գերմարդերու հրաբխի ու հրաբալիխի ափսարհին մէջէն
Մեծ գանկով ու վտիտ սրունքներով
— Այս պատմուճանը — կ'ըսէ — ես հագայ էզմէ տասը սերունդ վերջ
հագայ — որովհետեւ բազմութիւններ պահանջեցին որ հագնիմ
Ինծի ըսին թէ օր մը պիտի գայ մէկը
գուպարի եւ կռիւի
անհասկացողութեան եւ վայրագութեան
կործանումի եւ բանդումի
եպերելի ափսարհէ մը հոս
Հագիր դուն այս պատմուճանը Նոյի օրեն մնացած
ու եթէ հանդիպիս օր մը չէ օր մը մէկու մը
որ նմանի է հագեր
մօտեցիր անոր գութով գորովով
մօտեցիր անոր ներողամտութեամբ
մօտեցիր անոր մեծ եղբօր մը պէս
անյիշաչար
ու պատմէ անոր — որովհետեւ դուն միայն պիտի կարենաս խօսիլ
լեզուով մը զոր ինք կը հասկնայ —
պատմէ անոր — որովհետեւ ան չի գիտեր —
պատմէ թէ ինչպէս մենք
անոնցմէ տասը սերունդ վերջ
երբ երկրագունդը անցաւ Ջրհոսի նշանին տակ
երբ գիւտերու դարաշրջանը ապրեցանք հիւլէներ փշրելով
այդ հիւլէին մէջ գտանք
սփոփարար գաղտնիքը յաւիտենական խաղաղութեան

Ու մենք հիմա անցած անցած
        երբ տարածութիւններուն մէջ
        մթնոլորտին մէջ որ կուտայ կարելիութիւնը տարածութիւններուն
        մեր օդային մեքենաներուն վրայ
                        անհատ առ անհատ
մշտնջենական տեղափոխման հաւասարակշռութիւնը կ՚իրագործենք մեր
                        առանձնութիւններուն վրայ
                        քուանդաներու պէս

Մագնիսացած
    մեր ընտրեալը կը նշմարէ թէ հետզհետէ լպրծուտ կը դառնայ ան-
                        գոյ մակերեւոյթը գծին
    ուրկէ կը սահի վար
    ուրկէ կը սահի ետ
    Մոնկոլֆիէի հրդեհեալ օդապարիկի մը նման
    վար
    ետ
    ճամբան ինքնիրեն բազմիցս կրկնելով պատգամը գերմարդուն
    մագնիսացած

Ու բազմութիւնները կը հաւաքուին ստորոտը գծին
— այդ ուղիղ գծին որ դէպի Ապագայ տարաւ —
Ու բազմութիւնները կը կանչեն ուրիշ բազմութիւններ
        որոնք կը կուտակուին
        եւ աննման ցնծութեան մը մէջ
        կ՚երգեն միաբերան
        Ընտրեալը վերադարձաւ
        Մեծ աւետիս բոլորին

Եւ ընտրեալը կը բացխփէ աչքերը
    երազը աւարտած երազատեսի մը նման
մէկ երկու կը հազայ եւ իր հագագը կը մաքրէ
    եւ յարմարագոյն ձայնով
    եւ յարմարագոյն կերպով
    դիմախաղերով շարժուձեւերով
    կը պատմէ իր արկածախնդրութիւնը
        լարուած մեքենայի մը պէս հաւատարմօրէն

Ու բազմութիւնները մեծաձուիդ կը ծափահարեն
անգիտակ թէ ինչ կը ծափահարեն
անգիտակ թէ ինչու կը ծափահարեն
ու երբ այլեւս կը ձանձրանան ծափահարելէ
կը ցրուին անտարբեր

Միջոցին ընտրեալը տակաւին կը նայի
ծիրանի պատմուճանին մարգարէական
Իսկ միջոցին մէջ
երէք տարածութիւններուն մէջ
շեղակի կը բարձրանայ վեր
դէպի ապագայ
ուղիղ գիծ մը
պիրկ
երկրին ընդերքէն արձակուած երկնասլաց նետի մը պէս

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍ ՄԸ

Զահրապ Ա. — իշխան մեծազօր
Սրճայ հիմնադիր զահրապեան տոհմին
Որ սուրով թուրով ձախը քարճրայաւ
Չնայած որքին պյրիին լային —
Ու Զահրապ Բ. — յաջորդն արժանի
Իր հօր — անոր պէս քաջ արիւնարբու
Տարածեց անունն իր վեհ նշանին
Երկիրներ անդին — գերեց անթիւ ազգ
Գունդ գունդ կոյս աղջիկ բերաւ իրեն հետ
Մէկ մէկ անոնց հետ պառկեցաւ որդին
Զահրապ Գ. — Մեծ կոչուած իրաւամբ —
Մեծ որովհետեւ երկու փարուան մէջ
Բովանդակ երկիրն էջերուն բաշխեց
Այնպէս որ վերջ ձախ Զահրապ Դ.ին
Ոչորէ մնացած աթոռ մը միայ —
Չեմ գիտեր ձախի Զահրապ այն օրէն
Այդ ձախին վրայ նստաւ ու ձային
Իսկ ես այդ տոհմէն Զահրապը վերջին
Ոչ թագը պետած — ոչ ձախէն իմ պապին
Եկեր եմ կ'երթամ այսպէս — որու ինչ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՄԵԾ ՓԱՂԱՓԸ

Մեծ Փաղաքը	9	Պատմութիւն Հանրակառոյ ճամբորդութեան մը	15
Անձրեւ	10	Մեհմէտ Պէյ Փողոցը	16
Թաղ	11	Հանը Պէյիր	17
Ըզմարիտ	12	Նամակ	18
Շոգենաւ	13	Մարդու Միս	19
Մի Լար Լոյս Մի Լար	14	Վերջաբան	20

ՀԱՄԱՌՕՏ ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԻԿՈՑԻ

Կիկօ Կամուրջին Վրայ Է	23	Այցելութիւն	30
Օտար	24	Ոխ	31
Թաղը	25	Սդրիփ-Դիզ	32
Սերենատի Պէս	26	Տարբերութիւն	33
Ահմէտ Էֆէնտի Փողոցը	27	Արկածախնդրութիւն	34
Բարեկենդան	28	Կիկօ Մեռաւ	35
Դիմակաւոր Պարահանդէս Կիկոյի եւ Մարդոց Համար	29	Հողի Մասին	36

Ա Ղ Ի Ւ Ս Ա Կ

Ձերօ	39	Հինգ	44
Մէկ	40	Վեց	45
Երկու	41	Եօթ	46
Երեք	42	Տաս	47
Չորս	43	Անհաշիւ	48

ՅԱՆԴԵՐ

Տաղ	51	Բանաստեղծութիւն Պետրոս Դուրեանի եւ Կեանքի Մասին	58
Լապտերներու Պալլատը	52	Եիգիտ Վարպետ	
Երգ Ձրագներու Վրայ	53	Մեծ Կոմիտաս	59
Մեռեալ Գար	54	Նժար	60
Ռօնտօ Գարնան Վրայ	55		
Սիրերգութիւն	56		

ՆԱԽԱՓԵՐԹՈՒԱԾՆԵՐ

Նախաբան	63	Նախախնամութիւն	68
Նախակարապետ	64	Նախապաշարում	69
Նախատօնակ	65	Նախադասութիւն	70
Նախզգուշութիւն	66	Նախզգացում	71
Նախայարձակ	67	Վերջաբան	72

ԿԱՂԱՆԴ

Կաղանդ Պապային Մօրուքը	75	Կաղանդի կազէլ	78
Կաղանդի Ծառ մը	76	Կաղանդչէֆ	79
Կաղանդի Ծառ	77	Ծառ	80

ՇՈՒՐՋՊԱՐ

Դարուն Նրգը	83	Փուրջ	86
Շուրջ	84	Լուրջ	87
Անուրջ	85	Կամուրջ	88

ՀԱՆԴԷՍ

Հանդէս	91	Ջուկը որ Սալորենիի Տերեւ	
Բացօթեայ Սէրեր	92	մը Տեսաւ	97
Սիրերգ	93	Գրահաշիւ	98
Անհաշիւ	94	Մուլէն Ռուժ	99
Նրկու Հատ Մոմ	95	Բախտախաղ	100
Մօնա Լիզա	96	Գլուզ Գիշերուան Մէջ	101
		Տարեդարձ	104

ԿԱՊՈՑՏ ՀՈՂ

Կապոյտ Հող	107	Մարդու մը Միտքը	117
Լացի Գիշեր	108	Գուցէ	118
Ցաւութիւն	109	Աղեքսագիր	119
Ես Մարգագետինը		Լու	120
եւ Օրիորդ Խաղաղութիւնը	110	Մժեղ	122
Փոշի	111	Միօրինակութիւն	123
Ոսպ Ստկող Կինը	112	Ժամանակին հետ	124
Գիշերապահը	113	Տառապանք եւ Մխիթարու-	
Նայլոն	114	թիւն	126
Դիմաստուեր	115	Կաղապար եւ Մահ	128
Կրկէս	116	Պատրաստ	130

ՁՕՆ ԽԱՓՇԻԿ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԻ ՄԸ

Գանկ	133	Վանկ	135
Ճանկ	134	Ցանկ	136

ՀՈՎՈՒՆ ԴԷՄ

I	139
II	140
III	141
IV	143
V	145
ԳԻՒ ՄԸ	149
ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍ ՄԸ	155

ԱԽԱՐՑԵՑԱՒ ՀԱՏՈՐՍ ՀԱԶԱՐ ԻՆՆ
ՀԱՐԻՒՐ ՎԱԹՍՈՒՆ ՑԱՐՒՈՑ ՄԱՑԻՍԻ
ՓՍԱՆԸՀԻՆԳԻՆ ՎԱՐՕԼ ՏՊԱՐԱՆԻՆ
ՄԷՋ, ԻՍԹԱՆՊՈՒԼ × ՏՊԱՓԱՆԱԿ՝
ՀԱԶԱՐ ՕՐԻՆԱԿ × ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒ-
ԹԻՒՆԸ ԿԱՏԱՐՈՒԵՑԱՒ ԱՐԴԵԱՄԲ
ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ԳԻՆ՝ 5 ԼԻՐԱ

ՎՐԻՊԱԿ՝

Էջ	60,	տող	6,	արհաւական	պիտի ըլլայ առհաւական
Էջ	80,	տող	9,	արեւ	պիտի ըլլայ արիւն
Էջ	129,	տող	1,	կեր	պիտի ըլլայ եկեր

VAROL MATBAASI Kol. Şti.